

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA NEDERLANDISTIKY

**DE PROBLEMATIEK VAN DE JURIDISCHE VERTALING
PROBLEMS OF A LEGAL TRANSLATION**

(MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE)

Bc. Miloslava Hanzlová

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Pavlína Knap-Dlouhá

OLOMOUC 2010

Verklaring

Hierbij verklaar ik dat ik mijn master afstudeerscriptie zonder hulp van derden heb geschreven en dat ik alle gebruikte literatuur en andere bronnen heb vermeld.

Te Olomouc, op 14 april 2010

Bc. Miloslava Hanzlová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu, ostatní prameny a zdroje.

V Olomouci dne 15. dubna 2010

Bc. Miloslava Hanzlová

Ik zou graag Mgr. Pavlína Knap-Dlouhá bedanken voor haar scriptiebegeleiding, adviezen en waardevolle opmerkingen. Tegelijkertijd ben ik ook andere docenten voor hun hulp dankbaar.

Te Olomouc, op 14 april 2010

Bc. Miloslava Hanzlová

Ráda bych poděkovala Mgr. Pavlíně Knap-Dlouhé za vedení mé diplomové práce, za rady a cenné připomínky. Současně jsem vděčná i ostatním členům katedry nederlandistiky za jejich pomoc.

Inhoud

Inleiding.....	8
1.0. Beschrijving van het Nederlandse rechtssysteem.....	10
1.1. De Trias Politica.....	12
1.2. Rechtspraak in Nederland.....	14
- Hoge Raad, rechtsbanken, gerechtshoven	
1.3. Ondernemingsvormen in Nederland.....	16
- Besloten vennootschap, Naamloze vennootschap e.a.	
2.0. Beschrijving van het Belgische rechtssysteem.....	20
2.1. Hierarchie binnen de federale wetgeving.....	21
2.2. Rechtspraak in België.....	24
Rechten, gerechten, stelsel van rechtbanken	
2.3. Ondernemingsvormen in België.....	26
- vennootschappen, verenigingen, stichtingen	
3.0. Beschrijving van het Tsjechische rechtssysteem.....	30
3.1. Rechtspraak in de Tsjechische Republiek.....	32
- stelsel van gerechten in de Tsjechische Republiek	
3.2. Het uitleggen van begrippen van de rechtelijke instanties.....	34
- Ústavní soud, vrchní soudy, krajské soudy, okresní soudy	
3.3. Ondernemingsvormen in de Tsjechische Republiek.....	36
- s.r.o., a.s., k.s., v.o.s.	
4.0. Verschillen van Nederlandse en Belgische rechtssystemen.....	39
Binnen één taal kunnen meerdere juridische vaktalen bestaan	
4.1. Verschillen van benamingen en begrippen.....	40
4.2. De ontwikkeling van vreemde woorden in Nederland en België.....	44
4.3. Vertaalstappen.....	47
5.0. De hulpmiddelen van de juridische vertalers.....	51
5.1. Woordenboeken (bij het vertalen uit het Nederlands in het Tsjechisch en Andersom).....	51

5.2. Electronische woordenboeken.....	53
6.0. Het voorbeeld van een Tsjechisch contract, dat in het Nederlands wordt vertaald.....	57
6.1. Een mogelijke vertaling in het Tsjechisch.....	58
7.0 Verschillen van de rechtssystemen toegepast op een juridisch document.....	62
- Interpretatie van de tekst	
8.0. Een vertaling in een juridische praktijk.....	66
8.1. Het vertalen van afkortingen.....	66
8.2. Gerechtelijke vertalingen en vertalers.....	68
8.3. Juridische vertaler.....	71
8.4. Wie gebruikt de rechtstaal.....	72
9.0 Conclusie.....	76
Anotace	
10.0. Resumé.....	79
11.0. Summary.....	80
Literatuurlijst.....	82
Webpagina's en andere bronnen.....	83

Inleiding

Gedurende de jaren wanneer ik Nederlands studeer, wist ik precies aan het begin, dat ik meer interesse zou hebben voor de vakkundige zijde van de taal, beroepshalve voor het vertalen, dan tot het literaire. Vanaf het tweede jaar van mijn studie had ik al de mogelijkheid om in contact te komen met de Nederlandse vaktaal. Toen ik voor een toelatingsexamen voor de Nederlandse taal als een vaktaal geslaagd was, was ik blij, dat ik de mogelijkheid zou hebben om de taal beter te leren kennen, waaronder de vaktaal behoort, maar ook iets meer over de juridische terminologie van Nederland en België, zakelijk Nederlands of zakelijke correspondentie.

Voor de lessen juridisch en zakelijk Nederlands had ik veel belangstelling. Verder vond ik het vertalen van contracten, verdragen, bevestigingen enz. heel interessant. Daarom besloot ik om mijn eindschrift over dit thema te schrijven.

Als iemand een taal begint te studeren, weet men dat zijn/haar moedertaal en de vreemde taal zeker nogal verschillend zijn. Er bestaan ook culturele verschillen. Maar men mag ook niet de stelselverschillen vergeten. (Zowel de economische, politieke als juridische) daaraan zal ik verder een paar pagina's besteden.

In de toekomst zou ik me graag met dit soort vertalingen bezighouden. Ik zou me verder op de problematiek van het vak (juridisch) vertaling willen concentreren.

Een belangrijk onderdeel van mijn scriptie is om de meest voorkomende problemen aan te wijzen, wat de juridische terminologie betreft. In de inleiding beschrijf ik de afzonderlijke rechtssystemen van Nederland, België en de Tsjechische Republiek en ik wijs naar de verschillen. Wat is eigenlijk de juridische vertaling, waarmee moet een juridische vertaler rekening houden: niet alleen met andere rechtssystemen, maar ook met de cultuur van de vreemde taal en met zijn/haar eigen cultuur. Wie is een goede juridische vertaler? Welke hulpmiddelen bestaan daarvoor? Welke vaardigheden moet men hebben om juridisch vertaler te kunnen worden? Diploma's, examens, workshops, referenties, organisaties, websites van stichtingen van de vakkundige vertalers. Tenslotte vergelijk ik twee contracten met elkaar, die in het Tsjechisch bestaan, als voorbeeld van een goede vertaling. Ik zou graag naar de meest voorkomende problemen en fouten en naar de verschillende structuur of stijl willen wijzen. Ik vergelijk een juridische vertaling, oorspronkelijk in het Tsjechisch, met mijn eigen vertaling in het Nederlands. Daarmee verwijs ik direct naar concrete vertaalproblemen, afkortingen, zgn. valse vrienden of problematische begrippen, die heel vaak opdagen.

Toen ik drie jaren geleden in aanraking kwam met de taal met een specialisatie, wist ik al dat daarin veel problemen en ingewikkelde oplossingen zouden staan. Daarmee bedoel ik niet alleen de verschillen tussen het Tsjechische en Nederlandse stelsel, zoals sommige onvertaalbare termen maar ook tussen het Nederlandse en Belgische systeem, zoals verschillende terminologieën. Het hele scala van de vaktaal met een bepaalde specialisatie is heel breed en gecompliceerd. De studietijd daarvoor heb ik toch niet als een plicht opgevat maar als een interessante uitbreiding en verdieping in mijn kennis van de Nederlandse taal.

1.0 Beschrijving van het Nederlandse rechtssysteem

Nederland is één van de meest actieve staten in West-Europa. Nederland behoort tot het rijkste land van West Europa vooral dankzij zijn industrie en economische handel. Het land orienteert zich naar de moderne technologie, chemische industrie maar ook naar de landbouwproductie. Tegelijkertijd heeft het goede positie om handel met andere landen via de rivieren te voeren.

Nederland is een parlementaire democratische staat, constitutionele monarchie met Koningin Beatrix aan het hoofd. De regering en de Staten-Generaal vormen een wetgevende macht.

In het algemeen is Nederland een staat met een paar internationale instellingen, zoals: het Internationale Gerechtshof of het Internationale Strafhof, beide zetelen in Den Haag.

In het Nederlandse rechtssysteem bestaan klassieke rechtsgebieden, zoals: het staatsrecht, het strafrecht, het bestuursrecht, het ondernemingsrecht, het burgerlijk recht, het Europees recht enz.

Deze indeling is gelijk zowel in de Tsjechische Republiek als in België en wordt verder nog nauwkeuriger ingedeeld.

De rechtsstaat moet goed functioneren en heeft enkele beperkingen nodig. Om misbruik te voorkomen, bepleit men dat er tenminste aanwezig is: 1) een constitutie

2) machtenscheiding

3) klassieke grondrechten

In het staatsrecht wordt een constitutie als de basis van de staat opgevat. Deze wordt vaak vastgesteld in de Grondwet. De Grondwet is een document waarin de grondrechten van de burgers en organisatiestructuur van het land (regering, Staten-Generaal) beschreven wordt. De eerste Nederlandse Grondwet ontstond in 1814. De Grondwet is een belangrijke rechtsbron. Uit de optelsom van alle rechtsregels die op dit moment in Nederland gelden, bestaat het positieve recht.¹

Toch bestaan er nog andere rechtsbronnen waaruit het positieve recht voortvloeit.

¹ Het positieve recht kan men omschrijven: als het geheel van regels dat op een bepaald tijdstip binnen een bepaalde gemeenschap van mensen en op een bepaalde plaats geldt. Vandaag de dag is dit recht in Nederland en België in kracht en er wordt ook vaak een objectief recht genoemd. De Latijnse term voor dit geldende recht is lege lata

“De Nederlandse rechtsbronnen bestaan uit:

1)de wet

2)de jurisprudentie (de rechtspraak)

3)de gewoonte

4) verdragen en sommige besluiten van literatuur van volkenrechtelijke organisaties.”²

In deze wetenschap kan men het Nederlandse recht in drie sectoren onder verdelen:

het privaatrecht, het staatsrecht en het strafrecht. *“Deze onderscheiding wordt verder ingedeeld in het strafrecht, het burgerlijk recht en handelsrecht en in het staats en administratief recht”³*

De belangrijkste takken van het Nederlandse recht vormen het publiekrecht en privaatrecht. Het publiekrecht heeft betrekking op de rechtsverhouding tussen burgers onderling. Het regelt de wederkerige verhouding tussen de overheidsinstanties en de relatie tussen overheid en burger. Het privaatrecht is met de verhouding tussen personen onderling sterk verbonden (natuurlijke personen en rechtspersonen). Onder het privaatrecht valt de burgerlijke wet (soms is ook het civiele recht genoemd).

Materieel recht hangt samen met de rechtsregels die rechten geven of verplichtingen opleggen.

De meeste regels uit het Burgerlijk wetboek bestaan uit materieel recht. (bv. de zaken samenhangende met koophandel).

Het formeel recht hangt samen met de rechtsregels, waar rechten of plichten kunnen worden afgedwongen. Het formeel recht noemt men ook het procesrecht. (Het wordt nader uiteengelegd op de volgende pagina).

(Met betrekking tot de onderscheiding van het Privaatrecht en het Publiekrecht, zie schema

1)

² Inleiding in het Nederlandse recht, mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 4

³ Notities uit de vakken: Juridisch Nederlands, wintersemester 2007, Realia van Nederland en België zomersemester 2008

Materieel en formeel recht

	Privaatrecht	Publiekrecht	
Materieel recht	burgerlijk en handelsrecht	staats- en administratief recht	strafrecht
Formeel recht	burgerlijk procesrecht	administratief procesrecht	strafprocesrecht

Bron: Beginselen van strafrecht, Mr.Ch.J. Enschedé

1.1. De Trias Politica

Tijdens de eeuwen heeft zich het Nederlandse rechtstelsel ontwikkeld en er zijn theorieën ontstaan over een verscheiding van de machten van de staat. Deze idee werd door de Franse jurist Montesquieu ontwikkeld. Deze codificatiegedachte legde het recht vast in wetboeken, zodat de wet de enige rechtsbron werd. De hele machtenscheiding droeg bij het ontstaan van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. De term „De Trias Politica“ houdt in de scheiding in de drie afzonderlijke machten:

1) wetgevende macht

„De Staten-Generaal (het parlement) vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk en bestaan uit

de Eerste Kamer (75 leden) en de Tweede Kamer (150 leden).

*Regering en Staten-Generaal tezamen zijn bevoegd tot het maken van wetten. De regering is ook zelfstandig bevoegd tot wetgeving, waarbij de rol van de Staten-Generaal alleen een controlerende is“.*⁴

2) uitvoerende mach

Deze macht wordt aan de regering opgedragen. De Nederlandse regering wordt door de Koningin, de ministers en de ministerraad gevormd. In belangrijke zaken bij de

⁴ Inleiding in het Nederlandse recht, mr. J.W. P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina's 28-32

volksvertegenwoordigers en bij de regering speelt de Koningin niet de centrale rol. Deze wordt door de staatsmacht uitgevoerd. De federale uitvoerende macht wordt belast om te controleren of de wetten goed toegepast worden. „In de ministerraad worden onder meer besluiten genomen over tal van kwesties van algemeen regeringsbeleid“.⁵

3) rechtssprekende macht

De rechtssprekende macht wordt door een rechterlijke macht, de taak en het uitvoeren van de gerechten opgedragen, die niet tot de rechterlijke macht behoren. De taak van deze macht bestaat ook uit het nagaan van de regelgeving en de uitvoering van de wetten. De inhoud van het rechterlijk handelen voeren het rechtersrecht en de jurisprudentie uit.

Daar de beslechting van geschillen op basis van de wetgeving de voornaamste taak is, stemt het overeen met de Trias Politica.

Onder de rechtssprekende macht vallen: De Hoge Raad (1)
Rechtbanken (19)
Gerechtshoven (5)
Kantongerechten (61)

Hoewel we zien, dat deze machten afzonderlijk van elkaar heel verschillend kunnen lijken en hun eigen bevoegdheden hebben, hangen de machten toch met elkaar heel nauw samen. Men kan deze als een mogelijke vermenging der machten noemen. Wij kunnen het dus een horizontale machtenscheiding noemen.

„De uitvoerende macht (de regering) is verantwoording verschuldigd aan de wetgevende macht, de wetgevende macht is vervolgens verantwoording verschuldigd aan de burgers“.⁶

De bevolking gaat verder stemmen tijdens de verkiezingen, waarbij wij ook hier van invloed op de wetgevende macht kunnen spreken.

⁵ Notities uit het vak: Juridisch Nederlands, wintersemester 2007

⁶ www.nl.wikipedia.org/wiki/Trias_politica (geraadpleegd op 29-11-2009)

1.2. De rechtspraak in Nederland

De Hoge Raad voert de kwesties van het burgerlijkrecht, het strafrecht en het belastingrecht uit.

*“Is een procespartij het niet eens met de uitspraak van een rechter in een procedure, waarin hij is betrokken, dan kan hij daar tegen in hoger beroep gaan”.*⁷ Hoofregel: er kan dus verder bij de Hoge Raad geprocedeerd worden. De rechtsspraak van de Hoge Raad noemt men een cassatierechtspraak.

De rechtbanken zijn de instanties, die over de kwesties van het bestuursrecht beslissen, het strafrecht en het burgerlijkrecht. Bij de rechtbanken beoordelen de rechters de zaak. Indien men niet akkoord gaat met een uitspraak van de rechter, kan men in hoger beroep gaan, d.i. men brengt de hele zaak naar een hogere rechtbank.

*“Voor het hoger beroep tegen een vonnis in eerste aanleg van de rechtbank moeten we onderscheid maken tussen burgerlijke en strafzaken enerzijds en bestuurszaken anderzijds”.*⁸

Een onderscheid bestaat ook wat het hoger beroep betreft. Bij bestuurszaken is in eerste aanleg daarmee een rechter belast. In burgerlijke zaken en strafzaken is hoger beroep mogelijk bij een gerechtshof. Voor het hoger beroep in het kader van het bestuursrecht, worden de zaken aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of bij de Centrale Raad van Beroep voorgelegd.

Tegen een vonnis in hoger beroep van de gerechtshoven staat vervolgens het rechtsmiddel cassatie open bij de Hoge Raad.⁹

De gerechtshoven In de tabel kunnen we zien, dat de hoofdtaak van de gerechtshoven is de zaken in hoger beroep te behandelen. Er bestaat hier echter een uitzondering in verband met belastinggeschillen. Hier geldt het gerechtshof als rechter in eerste aanleg. Tegen een

⁷ Inleiding in het Nederlandse recht, mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 108

⁸ Inleiding in het Nederlandse recht, mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 106

⁹ [www.nl.wikipedia.org/wiki/Rechtbank_\(Nederland\)](http://www.nl.wikipedia.org/wiki/Rechtbank_(Nederland)) (geraadpleegd op 29-11-2009)

uitspraak van de kantonrechter in burgerlijke zaken wordt het hoger beroep bij het gerechtshof ingesteld.

Indien men niet akkoord gaat met een uitspraak van de rechter, kan men tegen zo'n uitspraak het hoger beroep bij het gerechtshof instellen. Deze instantie fungeert voor de sectoren: de strafsector, de burgerlijke sector, de familiesector en de belastingsector.

Nederland telt 5 gerechtshoven. In Amsterdam, Arnhem, Den Bosch, Den Haag en in Leeuwarden.

Het kantongerecht deze instantie wordt in de rechtbank als een aparte sector opgenomen. De rechter bij deze rechtbank noemt men een kantonrechter. Men moet dus tegen de uitspraak van de kantonrechter de behandeling direct naar het gerechtshof verschuiven. De kantonrechter houdt zich bezig met behandelingen zoals huurzaken (het burgerlijk recht) of met overtredingen (het strafrecht). De kantonrechter is een alleensprekende rechter. Nederland telt 61 kantons, in elk kanton bevindt zich dus één kantongerecht. Zaken omtrent huur, huurkoop, arbeidsovereenkomsten of geldvorderingen tot 500 euro worden bij het kantongerecht behandeld.

Samenvattend ziet het hoger beroep naar rechtsgebied er in schema als volgt uit:

Schema 2

Burgerlijk recht	Strafrecht	Bestuursrecht
Kantonrechter Rechtbank	Kantonrechter Rechtbank	Rechtbank
Gerechtshof	Gerechtshof	Raad v. State CRvB ¹⁰

bron: Inleiding tot het Nederlandse recht, mr. J.W.P. Verheugt, boom juridische studieboeken, 2002, pagina 107.

¹⁰ De afkorting CrvB betekent De Centrale Raad van Beroep – de hoogste bestuursrechter die oordeelt in hoger beroep over geschillen op het terrein van sociale zekerheid en ambtenarenzaken. Tegen de uitspraken van de rechtbank op de hierboven vermelde gebieden staat hoger beroep open bij de Centrale Raad van Beroep. CRvB is gevestigd te Utrecht

De burgerlijke procedure wordt door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geregeld, waarbij de procedure van de strafrechtbanken op basis van het Wetboek van Strafvordering wordt uitgeoefend.

Omdat ik tijdens mijn studie veel gelegenheid had om mij met koopcontracten en verschillende soorten van bedrijven bezig te houden, heb ik besloten om mij op het bedrijfs en ondernemingsrecht te richten. In het kort zou ik graag een paar regels schrijven over een bedrijf, contracten en ondernemingen.

1.3. Onderneming en ondernemingsvormen

De onderneming is een soort bedrijf, waarin het vooral om de eigendomsverhoudingen gaat. De nadruk wordt gelegd op de eigenaar van de onderneming en op de leden, vennoten (bv. de aandeelhouders) die het belang van de eigenaar vertegenwoordigen. Onder de factoren, die aan een onderneming raken en een verantwoordelijke functie hebben, behoort ook de arbeid. De eigenaar heeft dus meestal een afzonderlijke plaats.

Indien men een onderneming opricht, heeft men keuze uit de aantal rechtsvormen. Men moet een juridische vorm kiezen, die het beste bij zijn onderneming past.

Bij de belangrijkste ondernemingsvormen behoren:

“Ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid Ondernemingen met rechtspersoonlijkheid

- <i>de eenmanszaak</i>	- <i>de NV (naamloze vennootschap)</i>
- <i>de maatschap</i>	- <i>de BV (besloten vennootschap)</i>
- <i>de vennootschap onder firma</i>	- <i>de vereniging</i>
- <i>de commanditaire vennootschap</i>	- <i>de coöperatie</i>
	- <i>de onderlinge waarborgmaatschappij</i>
	- <i>de stichting”¹¹</i>

Het allereerste wat men zich afvragen moet, bij het oprichten van een firma is, welke ondernemingsvorm men gaat kiezen. De ondernemingsvorm wordt volgens de

¹¹ Inleiding in het Nederlandse recht, Mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 377

ondernemingsnaam gekozen.

Een paar voorbeelden:

H.P. Jansen, drogist

Eenmanszaak

Fa. Jansen en Van Schalek

Vennootschap onder firma

N.V. Hollandse machinefabriek

Naamloze Vennootschap

C.V. Dalco

Commanditaire vennootschap

Coöp. Zuivelvereniging

Coöperatieve vereniging

Papierfabriek Roos BV

Besloten Vennootschap¹²

De vertaler moet aan de hoogte worden gebracht over een preciese naam van de maatschappij. Indien men een contract vertaald, men moet niet de naam van de maatschappij veranderen. Bijvoorbeeld als een maatschappij “Amadeus, s.r.o.” heet en is met deze naam in het handelsregister geschreven, moet men het in het Nederlands precies zo vertalen. (Geen Amadeus, bvba). Deze vorm van de vennootschap kan in het handelsregister ook als “...(fa) spol s r.o. Hier zou de vertaler erg attent moeten zijn, omdat indien hij/zij de naam een beetje veranderd (ook door het weglaten van een komma of punt – zie spol s r.o. en s.r.o.) is dat dan een grote fout. Men moet zich gewoon precies door het handelsregister richten. Dat geldt ook andersom. Zoals de hierboven vermeldde firma’s kunnen niet helemaal in het Tsjechisch vertaald worden, zoals “Papírová výroba Růže, s.r.o.” De naam van de firma is verbindend. Het kan niet gewijzigd of aangepast zijn.

De vennootschap (de maatschappij) is een bedrijf dat twee of meer personen kunnen oprichten en ze zijnovereengekomen dat ze iets de maatschap inbrengen, “met het oogmerk om het daaruit behaalde voordeel met elkaar te delen.” *De maatschap is – kort gezegd- een overeenkomst tussen de maten (ook vennoten genoemd) om samen te werken en de winst uit die samenwerking te delen*”.¹³

¹² Handelskennis en bedrijfseconomie, m.m.mv. K.J. Nijder, Stichting Ivio, Lelystad, pagina 52

¹³ Inleiding in het Nederlandse recht, Mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 379

Winst en Verlies van deze maatschappij worden naar evenredigheid van zijn inbreng in elk lid ingedeeld.

Andere vormen van ondernemingen, onder de vennootschappen met een rechtspersoonlijkheid, zijn de naamloze vennootschap (NV) en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV).

Naamloze vennootschap

De Naamloze vennootschap (afkorting NV) heeft een open karakter. Deze vennootschap kan aandeebewijzen van zowel aandelen aan toonder als aandelen op naam afgeven. De aandelen in de NV zijn vrij overdraagbaar (in tegenstelling tot de BV). Bij een NV moet het geplaatste en gestorte kapitaal ten minste 45,000 euro bedragen. Tot de organen van deze vennootschap behoren de algemene vergadering van aandeelhouders, het bestuur en de raad van commissarissen.

Besloten vennootschap

De Besloten vennootschap (afkorting – BV) kan men alleen of met andere personen oprichten. Het maatschappelijk kapitaal van een BV is in aandelen verdeeld. Deze vennootschap kent alleen aandelen op naam.

*“De wettelijke regeling omtrent de aandelen van een BV is zo strikt dat van zo’n aandeel zelfs geen aandeelbewijs mag worden afgegeven”.*¹⁴ Het kapitaal van een totaal aantal medewerkers bedraagt ten minste 18,000 euro. Een akte (contract bij het oprichten) moet vaststellen hoeveel aandelen elk van de medewerkers krijgt. De BV is verantwoordelijk voor haar schulden, omdat het een rechtspersoon is. De organen van de besloten vennootschap zijn dezelfde zoals bij de NV.

De specifieke beginselen en wettelijke aspecten van de vennootschappen, ondernemingen of maatschappijen worden in het Burgerlijk Wetboek gedetailleerd geregeld.

Beide vennootschappen, hun afkortingen en regels (omtrent het minimum kapitaal, de

¹⁴ Inleiding in het Nederlandse recht, Mr. J.W.P. Verheugt, Boom juridische studieboeken, 2005, pagina 385

organen etc.) zijn uitsluitend afzonderlijk van de Belgische vorm van vennootschappen verschillend.

Nederland is van oudsher een handelsmogendheid geweest.”*Ten tijde van Karel de Grote waren er reeds handelscentra in Nederlandse streken. De Verenigde Oost- Indische Compagnie groeide in de 17e eeuw uit tot een grote handelsmacht.*”¹⁵

Het kan toch lijken, dat het oprichten van zo’n vennootschap in België en Nederland gelijk is, omdat beide landen buurlanden zijn en ze één taal gebruiken maar zo is het niet.

Er bestaan veel verschillen in het Nederlandse en Belgische rechtssysteem, de terminologieën en de overheden. Betreffende het Tsjechische rechtssysteem, bestaan er nog diepere verschillen, wat niet alleen de taal betreft.

Na het voorstellen van de drie rechtssystemen, zal ik de verschillen en terminologieën (vooral Belgische versus Nederlandse) vergelijken.

¹⁵ Handelskennis en bedrijfseconomie, m.m.mv. K.J. Nijder, Stichting Ivio, Lelystad, pagina 4

2.0 Beschrijving van het Belgische rechtssysteem

België is een federaal land en een constitutionele monarchie met aan het hoofd een rechtstreekse afstammeling van Koning Leopold I, momenteel koning Albert II.

België wordt in drie sectoren ingedeeld: de federale staat, 3 gewesten en 3 gemeenschappen. De gemeenschappen en gewesten beschikken over een parlement (of raad) en een regering. De taak van de gemeenschappen zijn vooral culturele kwesties. De gewesten zorgen meer voor de economie en het milieu. De federale staat zorgt algemeen voor de economische en monetaire unie en de buitenlandse handel.

België beschikt over een modern ontwikkelde economie. België heeft een hele grote arbeidsproductiviteit, wat een rol bij de Belgische industrie speelt. De grootste industriegebieden zijn Brussel en Antwerpen. De grondstoffen bevinden zich vooral in het gebied van Wallonië.

Naast een klassieke basisindeling van het recht bestaat het nationale recht, dat alle rechtsregelen bevat, die door een bevoegde politieke instelling uitgevaardigd worden (het Belgisch federaal Parlement, de Belgische federale Regering, de Vlaamse Raad, de Waalse Raad enz.).

In België heerst een burgerlijk rechtssysteem (constitutionele monarchie), dat de rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof (dat in den Haag zetelt) aanvaardt.

België is voornamelijk een politieke en economische staat. In Brussel zetelen veel belangrijke Europese instellingen, internationale instituten en organisaties. De opsomming van de Europese instellingen zijn: Europese Commissie, Raad van de Europese Unie, hoofdkwartier van NAVO enz.

Het hoogste rechtsorgaan in België. *“Het oordeelt over de wettelijkheid van de rechtelijke beslissingen maar spreekt zich niet uit over feiten”*.¹⁶ Het wordt in een Franstalige en Nederlandstalige kamers verdeeld. Alle bovengenoemde organisaties zetelen te Brussel.

De federale overheid in België omvat alles wat te maken heeft met het algemene belang. *“De federale staat is verantwoordelijk voor verplichtingen van België en zijn gefederaliseerde instellingen ten overstaan van de Europese Unie of van NAVO”*.¹⁷

¹⁶ www.cassonline.be/easycms/home (geraadpleegd op 12-03-2010)

¹⁷ www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/federale_overheid/bevoegdheden_federale_overheid/ (geraadpleegd op 12-03-2010)

Het Belgische recht kan men nader in het publiekrecht en privaatrecht verdelen, waarbij de taak en bevoegdheid van deze rechtensgebieden dezelfde zijn, zoals bij het Nederlandse recht.

De belangrijkste bron van het Belgische rechtssysteem is de wetgeving. In België bestaan

verschillende soorten van **wetgeving**, afhankelijk van het parlement

(België heeft zeven parlementen, die totaal 631 leden hebben).

- “1) *Senaat*
- 2) *Kamer van Volksvertegenwoordigers*
- 3) *Vlaams parlement*
- 4) *Parlement van de Franse Gemeenschap*
- 5) *Waals parlement*
- 6) *Raad van de Duitstalige gemeenschap*
- 7) *Brussels Hoofdstedelijk Parlement*”¹⁸

2.1. Hiërarchie binnen de federale wetgeving

Na een onafhankelijkheid in 1830 is België een zelfstandige staat. Na een paar overheidswijzigingen in 1970, 1980, 1989 en 1993 fungeert België als een federale staat waarbij de federale regering en het parlement tot de beslissingsmacht bevoegd worden.

Het federale wetgevende macht is in België de hoogste macht, die jaren zijn techniek en procedures heeft ontwikkeld.

De Grondwet – is de belangrijkste bron. Die wordt opgesteld en gewijzigd door het federaal parlement.

Wet – is een wetgeving afkomstig uit het federaal parlement

Decreten – worden uitgevaardigd door de Vlaamse Raad, de Franse Gemeenschapsraad, de Waalse Gewestraad en de Duitstalige Gemeenschapsraad.

Ordonnantie – is een wetgeving uit de Brusselse Hoofdstedelijke Raad.

Internationale en multilaterale verdragen zijn ook een belangrijk deel van de wetgeving. De verdragen maken een integraal deel uit van het Belgisch recht en kunnen geëist worden van de rechter.

¹⁸ Notities uit het vak: Realia van Nederland en België, zomersemester 2008

Naast deze wetgeving, kan men ook een onderscheid maken in de wetgeving “in de ruimste zin”. Daarin vallen vooral de besluiten van de uitvoerende macht. Dat zijn:

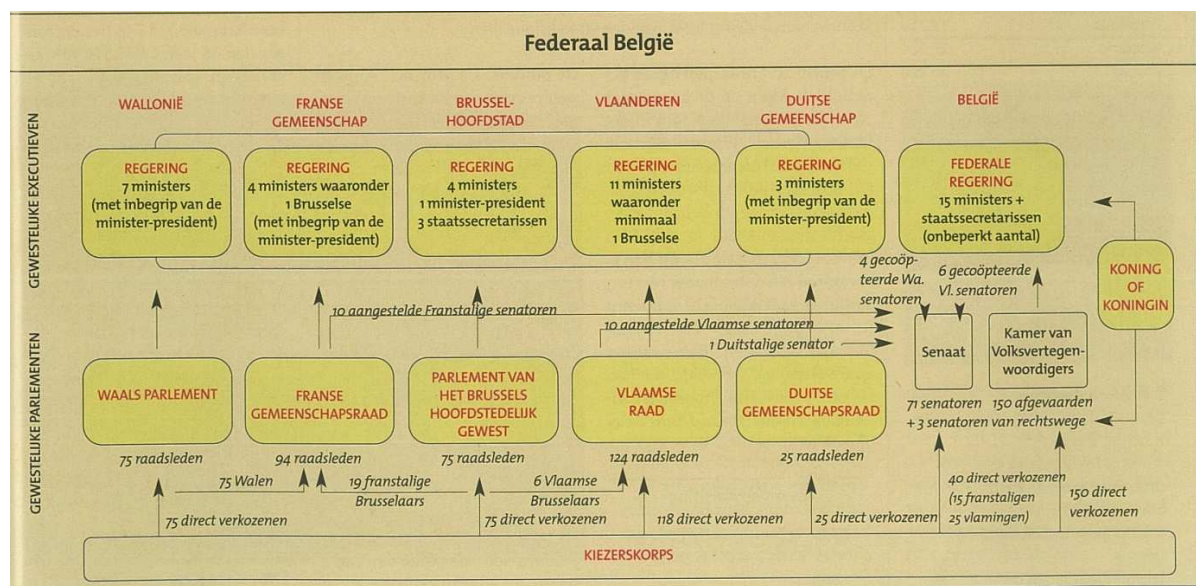
Koninklijk Besluit (K.B.) - besluit van de federale regering

Ministerieel Besluit (M.B.) - besluit van de minister

Besluit van een Gewest- of Gemeenschapsregering (Vlaamse, Waalse, Franse, Duitse, Brusselse Hoofdstedelijke)

Provinciaal Reglement (Prov. Regl.) - wordt uitgevaardigd door de provincieraad

Gemeentelijk Reglement (Gem.Regl.) - wordt uitgevaardigd door de gemeenteraad

9

Een democratie van de Belgische staat wordt in drie machten verdeeld: het parlement
de regering
de hoven en de
rechtbanken

“De Vlaamse overheid bestaat uit het Vlaamse parlement, de Vlaamse regering, het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen.”²⁰

¹⁹ Atlas België, Brussel 2002, Uitgeverij Paperview, pagina 85

²⁰ Brochure „Vlaams parlement“ Externe Relaties, Compagnie, Mechelen, pagina 10

In België bestaat de kiesplicht (waarbij in Nederland een vrije kies bestaat). De burgers zijn altijd verplicht een stem uit te brengen op zes of zeven bestuursniveaus, afhankelijk van de plaats waar ze wonen: gemeente, provincie, Gewest-en/of Gemeenschapsraad, Kamer en Senaat en Europees Parlement.

Het parlement legt de regels voor iedereen vast in wetten, keurt elk jaar de begroting goed en controleert de werking van de regering.

De uitvoerende macht van België is de regering. Zij is verantwoordelijk voor de uitvoering van de decreten. De Vlaamse regering is zo'n motor van het Vlaamse beleid.

*“De federale regering houdt zich hoofdzakelijk bezig met de munt, de verdediging van het land, de sociale zekerheid en de buitenlandse betrekkingen”.*²¹

De federale wetgevende macht vormt het parlement dat uit twee Kamers bestaat: de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat. Kamer en Senaat hebben niet dezelfde taken.

De Kamer is bevoegd voor: *”het stemmen van moties van vertrouwen en wantrouwen, de wetten betreffende de burgerrechtelijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid van ministers, de begrotingen en rekeningen enz.*

*De Senaat is bevoegd voor: de regeling van belangenconflicten op het niveau van de gemeenschaps- en gewestraden”.*²²

De Koning is het hoofd van de uitvoerende macht. Zijn persoon heeft meer een representatieve betekenis dan een politieke. Hij oefent een neutrale functie uit en is tevens onschendbaar.

Elke akte die hij ondertekenen moet, dient nog door de ministers te worden ondertekend.

De Eerste Minister leidt de regering. Hij is namelijk een voorzitter die een echte politieke rol als staatshoofd uitoefent.

Op 19 november 2009 is de Belgische politicus van de Cristen-Democratische partij CDV Herman van Rompuy de eerste president van de Europese Unie (de voorzitter van de

²¹ Atlas België, Brussel 2002, Uitgeverij Paperview, pagina 84

²² Inleiding tot het recht, Mark Van Hoecke, Boudewijn Bouckaert, Leuven, 2003, pagina 83

Europese Raad) geworden. Hij was in de jaren 2008 en 2009 als premier van België actief. Vanaf 1 januari 2010 zal officieel zijn ambtsperiode als President voor de 27 lidstaten beginnen.

2.2. De rechtsspraak in België

Naast een wetgevende macht (parlement) en uitvoerende macht (regering) bestaat er in België ook een rechterlijke macht. Ook in het Belgisch rechtssysteem komen wij tot een scheiding van de drie machten, waarbij de rechtelijke macht absoluut onafhankelijk is.

Indien men het niet met een vonnis van een lagere rechtbank eens is, kan men in hoger beroep gaan naar hogere rechtbanken en hoven. Verder is er mogelijk dat de beslissingen van deze rechtsmachten op hun beurt verbroken te worden door één hoogste gerechtshof: het hof van cassatie. *“Voor een beperkt aantal gebieden van het recht heeft men daarboven, op Europees vlak, nog een hoger gerechtshof, namelijk het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Europees Hof van Justitie”*.²³

Rechtbanken, gerechten en hoven

De rechtbanken -op het laagste niveau - hebben vooral de materiële bevoegdheid (geschillen in een bepaald domein van het recht) en territoriale bevoegdheid.

De rechtbanken van het arrondissement hebben het hogere niveau, er zijn totaal 27 gerechtelijke arrondissementen.

Op het derde niveau staan “provincies” - assisenhoven. In elke provincie bevindt zich een Arbeidshof.

Bijna op hetzelfde niveau bevinden zich de hoven van beroep en de arbeidshoven. België wordt in vijf delen (grondgebieden) verdeeld (er is een hof van beroep en een arbeidshof met bevoegdheid voor twee provincies).

Op het hoogste niveau staat het Hof van cassatie, dat bevoegdheid voor het gehele Belgische grondgebied heeft.

²³ Inleiding tot het recht, Mark Van Hoecke, Boudewijn Bouckaert, Leuven, 2003, pagina 124

De organisatie van de rechtbanken en hoven (die burgerlijke procedures regelen) wordt in België door het Gerechtelijk Wetboek geregeld. De procedure van de strafrechtbanken en hoven - door Het Wetboek van Strafvordering.

De Belgische rechtelijke macht bestaat uit rechtbanken en hoven van beroep (op het nationale niveau). Dat zijn:

- voor burgerlijke en handelszaken zijn vooral bevoegd:

- 1) Vredegerechten (225 – volgens het aantal van gerechtelijke kantons)
- 2) De rechtbank van eerste aanleg (27 volgens het aantal arrondissementen) bestaat uit de burgerlijke rechtbank en de jeugdrechtbank
- 3) De rechtbank van koophandel (27 - volgens het aantal arrondissementen)
 - 4) arrondissementsrechtbank (waaronder 26 arbeidsrechtbanken vallen)
 - 5) Het hof van beroep (te Gent, te Antwerpen, te Brussel, te Luik en te Bergen)
 - 6) Het hof van cassatie (te Brussel)

- voor arbeidszaken zijn deze rechtbanken en hoven bevoegd:

- 1) De arbeidsrechtbank (bevoegd voor sociaalrechtelijke geschillen)
- 2) Het arbeidshof (te Brussel, te Gent, te Antwerpen, te Luik en te Bergen)
- 3) Het hof van cassatie

- voor fiscale zaken zijn bevoegd: De fiscale rechtbank en Het hof van beroep (5)

- voor strafzaken zijn bevoegd: De potitierechtbanken (37 - regelen kleine misdrijven), de correctionele rechtbank (zwaarste misdrijven), Het hof van beroep, Het hof van assisen (6) en ook de strafuitvoeringsrechtbanken (5), die werkzaam zijn vanaf 1 februari 2007.²⁴

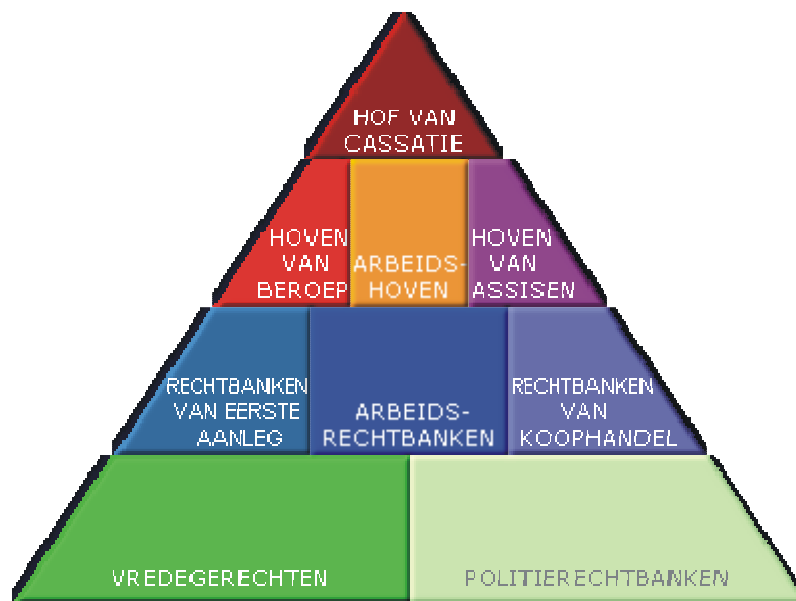
Om de structuur van de Belgische gedeeltelijke organisatie, haar niveaus en bevoegdheden van elke rechtbank en elk gerecht beter te begrijpen, kunnen we de hele structuur in een pyramide samenstellen.

²⁴ Inleiding tot het recht, Mark Van Hoecke, Boudewijn Bouckaert, Leuven, 2003, pagina's 127-132

Het stelsel van de rechtbanken in België

Gewone rechtsspraak
burgerlijk strafrechtelijk

Bijzondere rechtsspraak
burgerlijk strafrechtelijk

25

2.3. Onderneming en ondernemingsvormen

Een onderneming, vereniging, vennootschap, dat alles valt onder een groep, die men rechtspersoon noemt. Naar het Belgische recht kan men verscheidende categorieën van rechtspersonen onderscheiden.

Er bestaan enerzijds publiekrechtelijke rechtspersonen en anderzijds privaatrechtelijke rechtspersonen.

Publiekrechtelijke rechtspersonen zijn overheidsorganen zelf of instellingen die door een officiële akte van de overheid geconstitueerd worden.

Er bestaan verder twee nadere soorten van de publiekrechtelijke personen : de territoriale

²⁵ <http://www.juridat.be/pyramide.nl.php> (geraadpleegd op 25-03-2010)

publieke personen en de openbare instellingen. Een voorbeeld van een publieke

rechtspersoon is een (publieke) ziekenhuis, rijksuniversiteit enz.

De publieke rechtspersonen worden door het Belgisch Staatsblad geconstitueerd.

Privaatrechtelijke rechtspersonen zijn groeperingen of instellingen, die door een vrijwillige akte (overeenkomst) ontstaan.

*“De meeste Belgische ondernemingen waarvan de verantwoordelijkheid van de aandeelhouders of vennoten beperkt is tot hun inbreng in de vennootschap, evenals sommige andere ondernemingen moeten jaarlijks hun jaarrekening en/of hun geconsolideerde jaarrekening bij de Balanscentrale van de Nationale Bank neerleggen”.*²⁶

De voornaamste soorten van de privaatrechtelijke rechtspersonen zijn:

1) De vennootschappen

De vennootschap in de meest voorkomende soort van de rechtspersoon in België. In het Belgische Wetboek van vennootschappen staan verschillende soorten van vennootschappen vermeld, hier zien we de belangrijkste (met desbetreffende afkortingen):

Naamloze vennootschap (NV)

Vennootschap onder firma (VOF)

De gewone commanditaire vennootschap (CommV)

De commanditaire vennootschap op aandelen (CommVA)

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BVBA)

De coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (CVBA)

Het economische samenwerkingsverband (ESV)

²⁶

http://www.bnb.be/pub/03_00_00_00_00/03_05_00_00_00/03_05_01_00_00/03_05_01_02_00/03_05_01_02_02.htm?l=n1 (geraadpleegd op 11-12-2009)

Vennootschappen hebben een handelsactiviteit of een burgerlijke activiteit tot doel. De vennootschap biedt financiële voordelen en de ondernemer zelf is niet persoonlijk aansprakelijk. Het startkapitaal in een vennootschap bedraagt minimaal 18.550 euro. De schuldeisers kunnen, in het geval van fallissement naar geen privé vermogen vragen. Men heeft wel een notariële akte nodig (b.v. in vergelijking met een eenmanszaak, waar men geen akte voor het oprichten nodig heeft).

2) De beroepsverenigingen

„Deze groeperingen zijn opgericht met het oog op de studie en de bescherming van de beroepsbelangen van de leden. Zij verwerven rechtspersoonlijkheid door de bekrachtiging van hun statuten door de Raad van State en de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad“. (wet 31 maart 1898).²⁷

3) De verenigingen

België kent de volgende soorten van verenigingen: Vereniging zonder winstoogmerk (VZW) Deze soort van vereniging verlangt naar geen winst van de leden en heeft geen commerciële doelstellingen.

Naast deze vereniging bestaat nog de Internationale vereniging zonder winstoogmerk (IVZW)

en

4) De stichting

Stichting is een ondernemingsvorm, die winst mag maken maar de uitkering hiervan moet ideële of sociale tendenties hebben.

Niet alle rechtspersonen moeten hun jaarrekening bij de balanscentrale neerleggen. Het gaat vooral om deze ondernemingen:

De natuurlijke personen, die handelaars zijn:

²⁷ Inleiding tot het recht, Mark Van Hoecke, Boudewijn Bouckaert, Leuven, 2003, pagina 218

kleine vennootschappen waarvan de vennoten onbeperkt aansprakelijk zijn: vennootschappen onder firma, gewone commanditaire vennootschappen, CVBA enzv.

Landbouwvennootschappen, grote vennootschappen, indien de vennoten onbeperkt aansprakelijkheid zijn.

ziekenfondsen, beroepsfederaties, scholen en instellingen van hoger onderwijs, indien hun vorm van vennootschap niet groot of zeer groot is.

De eenvoudigste bedrijfsvorm is echter de eenmanszaak, waar de ondernemer tevens de eigenaar, mederwerker en de bestuurder is en voor de winst of het verlies van de onderneming is alleen de oprichter verantwoordelijk.

Bij het starten van een firma of onderneming is het noodzakelijk om de firma in het handelsregister te laten inschrijven wat betrekking heeft tot de Kamer van Koophandel.

“De Kamer van Koophandel heeft 3 belangrijke taken: voorlichting geven aan (startende) ondernemers registratie in het Handelsregister en het stimuleren van de regionale economie”.²⁸

Er bestaat Het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) die in de enige interprofessionele werkgeversorganisatie de ondernemingen uit de drie gewesten van ons land vertegenwoordigt.

In vergelijking met Nederland is er geen “VNO“ of iets vergelijkbaar, maar er bestaat wel de Vakbond van Nederlandse Tussenpersonen (VNT) – *“de organisatie die de belangen behartigt van de Nederlandse tussenpersonen: handelsagenten, importeurs en distributeurs. Individuele ondernemingen en branchegroeperingen worden gebundeld tot één sterke organisatie”*.²⁹

²⁸ www.kvk.nl/overdekamervankoophandel/default.asp (geraadpleegd op 12-02-2010)

²⁹ www.vnt.org/nl/default.asp (geraadpleegd op 12-02-2010)

3.0 Tsjechisch rechtssysteem

De Tsjechische Republiek is het meest ontwikkelde land in Centraal en Oost- Europa. Het is gezien als een industrieel land, met een geschikte geografische ligging en infrastructuur. Het ligt op een kruispunt van handelswegen. Het land beschikt over een groot aantal grondstoffen en technologisch geavanceerde industrie.

Na de toetreding van de Tsjechische Republiek tot de Europese Unie werd de economische samenwerking versterkt, wat een economische groei en welvaart in het land heeft veroorzaakt.

De Tsjechische Republiek is een parlementaire democratie met de president (Václav Klaus) aan het hoofd. Het staatshoofd wordt door het parlement en de Senaat gekozen. De macht van het staatshoofd is relatief beperkt. De regeringsverantwoordelijkheid berust bij de eerste minister.

De wetgevende macht berust bij het parlement. (De leden van het parlement worden door een rechtsreeks verkiezing gekozen). Het parlement controleert het kabinet, dat de wetgevende macht heeft. De Tsjechische overheid wordt op basis van de verkiezingen in het parlement gevormd.

De Tsjechische Republiek is lid van belangrijke organisaties en verenigingen zoals:

De Europese Unie (vanaf mei 2004)

De WTO (één van de oprichtingsleden, vanaf april 1994)

De NAVO (vanaf 1997)

De VN (het land was al lid van de VN als Tsjecho-Slowakije, maar na de splitsing in januari 1993, moest de Tsjechische Republiek als een zelfstandige staat om het lidmaatschap verzoeken).

De ILO (International labour organization), OECD (Organization for economic cooperation and development),

In de Tsjechische Republiek opereert een belangrijke organisatie, die b.v. een wetenschappelijk onderzoek op het gebied van het recht en IT voert. Deze organisatie noemt men Akademie van wetenschappen (Akademie věd ČR), die samen met vooral de juridische universiteiten werkt. Het is een zelfstandige openbare instelling en “een helper“ van de meeste

Tsjechische juristen.

Het Tsjechische juridische stelsel wordt nader onderscheid als volgt:

Privaatrecht	Publiekrecht
Burgerlijk recht (materieel, proces) Handelsrecht Arbeidsrecht Familierecht	Constitutioneel recht Straf recht (materieel, proces) Administratief recht (overtredings-, bestuursproces) Financieel recht

Naast deze onderscheiding bestaat er nog het Internationaal recht (privaat en publiek)³⁰

Het rechtsstelsel van de Tsjechische Republiek wordt door de rechtsvoorschriften van de Tsjechische Republiek gevormd. Het meest belangrijke onderdeel van deze voorschriften zijn wetten (complexen van regels tussen mensen en de staat). De nauwkeurige wetten, die een geheel vak betreffen, noemt men wetboeken. Het onderdeel van het Tsjechische rechtssysteem vormen ook internationale verdragen. Die moeten door de president geratificeerd worden en de Tsjechische Republiek is ermee verbonden. Deze internationale verdragen hebben tegenover landelijke wetten een hogere positie. Dat betekent dat in Tsjechië zoals in andere lidstaten het voordeel geldt van een comunitaire wet, wat stelt dat indien een comunitaire norm in strijd is met een binnenlandse norm van een lidstaat, dan heeft de Europese norm voorkeur.

In de Tsjechische Republiek geldt, vanaf de toetreding naar de Europese Unie, het Europese recht.

Ondanks weerstand van de ODS partij en de Tsjechische president Václav Klaus, werd het Verdrag van Lissabon goedgekeurd en op 3 november 2009 heeft hij als de laatste van de 27 lidstaten zijn handtekening onder het Verdrag van Lissabon gezet. In februari 2009 heeft het parlement het verdrag in eerste instantie al geratificeerd. In mei 2009 heeft ook de Senaat met

³⁰ Kapitoly ze základů práva pro neprávniky, Martin Lýsek, UP Olomouc, 2009,. Pagina 9

grote meerderheid ingestemd met het Verdrag van Lissabon.

Tsjechië heeft met Nederland de volgende verdragen ondertekend:

De overeenkomst tot het vermijden, van dubbele belasting van 4 maart, 1979.

De investeringsbeschermingsovereenkomst (IBO), geldende sinds 29 april, 1979. „*In dit bilitaire verdrag zijn afspraken gemaakt over de gelijke behandeling van Nederlandse investeerders met Tsjechische en andere buitenlandse investeerders.*“³¹

Parlement van de Tsjechische republiek = de wetgevende macht

Het parlement wordt in 2 groepen ingedeeld: de Kamer van Afgevaardigden (200 leden die voor vier jaar gekozen worden) en Senaat (81 leden, die voor zes jaar gekozen worden).

De machtscheiding is een principe van de politieke regeling, die drie types van macht in het land onderscheidt om misbruik van de overheid en politieregeling te voorkomen.

De uitvoerende macht

De overheid is het hoogste orgaan van de uitvoerende macht en wordt door de eerste minister en ministers gevormd. De status van de overheid wordt in de Tsjechische Grondwet vastgesteld.

De uitvoerende macht (executief) wordt door de overheid en de president gevormd.

3.1. De rechtspraak in de Tsjechische Republiek

De rechtssprekende macht

wordt gevormd door het stelsel van de algemene rechtbanken en “De Grondwettelijke rechtbank” (Ústavní soud) welke in Brno zetelt en het hoogste bestuursrecht, dat van de Tsjechische Republiek het hoogste deel van de algemene rechtbanken is.

31

<http://www.evd.nl/home/landen/landenpagina/land.asp?bstnum=6035&land=tsj&location=/home/landen/landenpagina/land.asp?land=tsj&highlight=> (geraadpleegd op 22-01-2010)

Dit gerecht beoordeelt de grondwet regeling en het nakomen van de mensenrechten.

Andere delen van het rechtelijk stelsel zijn:

“de Hoge Raad” (Nejvyšší soud) die over ongewone correctieven beslist, geeft rechtelijke standpunten en een verzameling van rechtsuitspraken uit)

het hoogste bestuursrecht beslist over een

cassatiebezwaar in een bestuursrechtspraak, geeft juridische standpunten uit

2 hoogste gerechtshoven beslissen over een hoger

beroep tegen een uitspraak van een provinciaal gerecht als een gerecht van de eerste aanleg

8 provinciale gerechten beslissen over een hoger

beroep tegen het vonnis van een kantonerecht, beslist in de eerste aanleg over juridisch ingewikkelde processen

85 kantongerechten beslissen in de eerste aanleg³²

De rechtelijke macht in de Tsjechische Republiek is onafhankelijk. Hierboven kan men vier verschillende niveaus van districtrechtbanken tot het Hoge Gerechtshof zien. De president noemt de rechters voor een onbepaalde tijd. Voor zaken die betrekking hebben op de Grondwet, bestaat er Constitutionele Hof met vijftien rechters die benoemd worden door de president op aanbeveling van de Senaat. Om de ondernemingen en firma's zich in het handelsregister te laten kunnen inschrijven, zijn ook de rechtbanken ervoor verantwoordelijk.

³² zie het boek: Kapitoly ze základů práva pro neprávniky, Martin Lýsek, UP Olomouc, 2005, pagina 33 (vertaald door Miloslava Hanzlová)

Stelsel van gerechten in de Tsjechische Republiek

(gerechtssysteem van vier graden, bestuur van twee graden)

Het hoogste gerechtshof	4de graad	Het hoogst bestuursgerecht
Strafrechtelijk collegium. Handelsrechtelijk collegium. Civielrechtelijk collegium		

3de graad
Hoogste gerechtshoven (2) zetelend in Praag, werkend voor Bohemen, zetelend in Olomouc, werkend voor Moravië
Civiele strafzaken, een proces in het tweede niveau

2de graad	
Provinciale gerechten(8), gemeentegerecht in Praag Proces in het tweede niveau	Proces in het eerste niveau Strafzaken, Civielrechtelijke zaken

1ste graad
Kantongerechten (75), Districtgerechten in Praag (10), Gemeentegerecht in Brno Proces in het eerste niveau – civielrechtelijk, strafrechtelijk

³³

(vertaald door Miloslava Hanzlová)

3.2. Het uitleggen van begrippen van de rechtelijke instanties

Om een overzichtelijke verdeling van het Tsjechische stelsel van rechtbanken en gerechtshoven te maken, zal ik me hiermee met een officiële verdeling van Tsjechische rechtelijke instanties bezighouden.

Voor de meeste rechtelijke instanties, die zich in de Tsjechische Republiek bevinden, bestaat geen equivalent in het Nederlands. Ze dienen gewoon letterlijk vertaald te worden.

³³ www.ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_cze_cs.htm (geraadpleegd op 08-02-2010)

Nejvyšší soud - “de Hoge Raad”(1) zetelt in Brno en is het hoogste rechtelijke orgaan in het

rechtelijke stelsel – samen met Nejvyšší správní soud (“Het hoogste bestuursgerecht”) beslist over zaken die tot de bevoegdheid van de rechten behoren. De voorzitters van Nejvyšší soud worden door de president benoemd. In Nederland is Nejvyšší soud “de Hoge Raad” genoemd.

Ústavní soud - “De constitutionele rechtbank” (1) zetelt in Brno en eigenlijk behoort niet tot het essentiële stelsel van de Tsjechische rechtbanken. Zijn taak berust op het verschaffen van de rechtsbeveiliging voor fysieke en rechtelijke personen.

In België bestaat geen “Ústavní soud”, daarom moet dit begrip letterlijk vertaald worden.

In Nederland bestaat wel een instantie, die dezelfde taken en bevoegdheid heeft zoals de Tsjechische “Ústavní soud”. In Nederland is dat dus de Raad van State, die zich in Den Haag bevindt.

Vrchní soudy – “Gerechtshoven” (2) zetelen in Praag en in Olomouc. Ze dienen vooral als volgt: indien men naar een hoger beroep tegen de uitspraak van een kantongerecht gaat, waar de rechter in de eerste aanleg beslist b.v. bij ernstige strafbare feiten en delicten, is dit proces bij deze instantie behandeld.

Voor de vergelijking met Nederland en België: In Nederland bevinden zich 5 gerechtshoven te Amsterdam, Arnhem, Gravenhage, Hertogenbosch en Leeuwarden. In België zijn dat Hoven van assisen, Arbeidshoven en hoven van beroep.

Krajské soudy – “Provinciale gerechten” (8). In Praag zetelt één provinciaal gerecht, als een gerecht voor de gehele provincie en ernaast ook “Krajský městský soud” (“Provinciaal gemeentegerecht”), dat als het gemeentegerecht voor Praag functioneert. In Nederland worden deze instanties “arrondissementsrechtbanken” benoemd.

Deze gerechten zijn cassatiegerechten. In geval dat men het niet eens mee met een uitspraak van een kantongerecht, gaat men naar hoger beroep bij een provinciaal gerecht. De provinciale gerechten beslissen over wettige rechtsmiddelen tegen de uitspraken van gerechten van de lagere instantie. Daarnaast zijn ze bevoegd tot het behandelen van handels en ondernemingszaken, het strijden inzake personagesbeveiliging end.

Okresní soudy “kantonrechtbanken” (85) – in Praag en Brno noemt men deze kantongerechten met een benaming: Obvodní soud pro Prahu 1-10 (“Wijkgerecht voor Praag

1-10) en Městský soud v Brně (“Gemeentegerecht te Brno”). Deze gerechten beslissen altijd

als rechtelijke instanties van de eerste aanleg, zowel in de civiele zaken als in de strafbare zaken.

We kunnen zien, dat deze verdeling van het Tsjechische rechtelijke stelsel in vergelijking met het Nederlandse en Belgische stelsel verschillend is. In Tsjechië bestaat voor alle rechtelijke instanties het begrip “soud”. In België zijn dat meestal Hoven of rechtbanken in Nederland heeft elke instantie een andere benaming, volgens haar aanleg. (Vanaf de laagste tot de hoogste: rechtbank, gerecht, gerechtshof, Hoge Raad.

3.3. Ondernemingsvormen in de Tsjechische Republiek

Een rechtspersoon is een door de rechtsorde gevormde persoon. De typen van rechtspersoon worden in het Burgerlijk wetboek vermeld. Krachtens de wet behoren tot de rechtspersonen:

- a) een vereniging van fysieke personen en rechtspersonen (handelsmaatschappijen, civiele verenigingen, politieke partijen, religieuze verenigingen en kerkgenootschappen).
- b) facilitaire vermogensvereniging (stichtingen en fonden)
- c) eenheidsvorm van bestemmings-zelfbestuur (gemeenten en regio’s)
- d) andere subjecten, die door de wet vastgesteld worden (staatsbedrijf, de Tsjechische televisie, de Tsjechische omroep, het bureau van verzekeraars, het Algemene Ziekenfonds (VZP), en dergelijke).

De rechtspersoon is in het algemeen in staat om zelfstandig te handelen, heeft een eigen vermogen en kan daarover zelfstandig beschikken. De rechtspersoon is ook verantwoordelijk voor schulden en schade, die door de maatschappij gevormd worden.

basisoverzicht van handelsmaatschappijen in de Tsjechische Republiek:

V.O.S. (Veřejná obchodní společnost)

- a) Openbare handelsmaatschappij (een vereniging van personen, die tot de onderneming

vooral door hun persoonlijke deelname bijdragen en verplichtingen van de maatschappij door hun totaal vermogen waarborgen.). Bij voorbeeld v.o.s. van de architecten, advocaten, verschillende vakmannen enzv.)

K.S. (Komanditní společnosti)

b) commanditaire vennootschap – heeft twee typen van de deelgenooten. Een type neemt aan de bezigheid van de vennootschap deel (beherend vennoot - komplementář) en een andere type van vennoten leggen in de vennootschap het vermogen in (commanditaire vennoot - komanditista). Daarnaast kunnen in deze vennootschap één of meer stille vennoten werkzaam zijn

S.R.O. (Společnost s ručením omezeným)

c) De Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid is één van de meest voorkomende vennootschappen in de Tsjechische Republiek. De vennoten hebben aandeel van de onderneming in de vennootschap door de verplichte inleg.

A.S. (akciová společnost)

d) Naamloze vennootschap – het vermogen van de vennootschap wordt in meer of minder overdragbare aandelen gesplitst.

e) Europese economische belangenvereniging

f) Europese maatschappij.³⁴

Het handelsrecht en het ondernemen in de Tsjechische Republiek

Het handelsrecht van de Tsjechische Republiek is een complex van juridische normen, die de bezitsrechtelijke positie van ondernemers regelen en hun onderlinge relaties met betrekking tot hun ondernemingsactiviteit. Het handelsrecht wordt als een onderdeel van het privaatrecht beschouwd en wordt in het algemene onderdeel en het speciale onderdeel ingedeeld.

De vennootschap is een van de rechtsvormen van het ondernemen. Onder de meest voorkomende vennootschappen horen:

³⁴ zie het boek: Kapitoly ze základů práva pro neprávniky, UP Olomouc, Martin Lýsek, pagina's 17-18 (vertaald door Miloslava Hanzlová)

“Společnost s ručením omezením, diens beginsel is een verbinding van kapitale middelen van meerdere personen en eventueel ook hun personele deelname aan de activiteiten van de vennootschap”³⁵.

Het ondernemen

Voor het ondernemen in de Tsjeschische Republiek werden in de laatste jaren gunstige en veiligheidsvoorwaarden gemaakt, die het land op de investeringswijze heel attractief maken.. De voornaamste stap om te beginnen, is zichzelf als een fysieke persoon of een vennootschap als een rechtspersoon in het handelsregister te laten inschrijven. De handelsregisters houden provinciale rechten aan. In beide gevallen wordt er bevoegdheid van de vergunning geëist om een handelsactiviteit uit te oefenen.

³⁵ Základy obchodního práva , Ludmila Lochmanová, doc. JUDr. Key Publishing CSc, Key publishing s.r.o. Ostrava, 2009, pagina 105 (vertaald door Miloslava Hanzlová)

4.0 Verschillen van Nederlandse en Belgische rechtssystemen

Nederland en België hebben veel dingen samen. Niet alleen min of meer dezelfde taal (in Vlaanderen), het status van de staat – ze zijn democratische staten met constitutionele monarchie met de Koning(in) aan het hoofd. Nederland en België lijken als landen bij elkaar dezelfde te zijn, omdat ze, zoals ik hierboven vermeld, één taal gebruiken en een onderdeel van de vrije gemeenschap BENELUX vormen, maar het is niet zo. Deze zijn alleen enige aspecten die deze landen gemeenschappelijk hebben.

Als men de overheid en de stelsels van de rechtbanken grondig onderzoekt, vindt men dat er grote verschillen bestaan, zoals bij b.v. culturele vergelijking van beide landen, waar buitenlandse invloeden een belangrijke rol spelen.

Bij een vertaling treft men vaak overeenkomsten, confrontaties maar ook botsing van culturen aan.

Alhoewel de Nederlandse en Belgische rechtssystemen tegelijkertijd en op dezelfde wijze werden gevormd, zijn er verschillen. Een paar concrete voorbeelden van hoe in “*Nederland en België Nederlandse rechts-en bestuurstaal van elkaar afwijken zijn de volgende:*

Parlement (BE) - Staten-Generaal (NL)
gewestplan - structuurplan
bediende - beambte
Hof van Cassatie - Hoge Raad
rechtbank van eerste aanleg - arrondissementsrechtbank
jeugdrechter - kinderrechter

kleine en middelgrote ondernemingen - midden en kleinbedrijf

*Deze verschillen hebben een aantal oorzaken. Er is in de eerste plaats het feit dat de instituties (in België instellingen) verschillen.*³⁶ Bij voorbeeld in België bestaat “provincie-gouverneur“, wat de Nederlandse commissaris van de Koningin betekent., de “schepen“ wordt in Nederland „de wethouder“ genoemd, de Belgische “Senaat“ betekent “Eerste Kamer“ in Nederland enz.

³⁶ De kracht van vertaling (verrijking van taal en cultuur), Henti Bloemen, Jacqueline Hulst end., Platform Vertalen en Vertaalwetenschap en de auteurs 1998, Utrecht, pagina 30

Bij meertaligheid is het vaak een probleem bij het vertalen van belangrijke teksten en wetten en het meest voorkomende probleem is de terminologie.

4.1. Verschillen van benamingen en begrippen

Er bestaan bij voorbeeld 3 termen voor de strafbare feiten in Nederland, België en Frankrijk:

- crimes, délits of contraventions (FR)
- misdrijven, wanbedrijven of overtredingen (BE)
- misdrijven, delicten of onvertredingen (NL)

In de algemene Franse juridische taal zijn “crimes“, “delits“ en “contraventions“ de traditionele begrippen, wat de strafbare feiten betreft.

De Nederlandse taal gebruikt alleen vergelijkbare termen zoals: “crimes“ - misdrijven, en “contraventions“ – overtredingen. Het woord “délits“ moet men letterlijk zoals “delicten“ vertalen, door het feit dat *“het Nederlandse Wetboek van Strafrecht die driedeling niet kent en alleen misdrijven en overtredingen onderscheidt. Dat werd dus delikt, een voor de hand liggende term, die echter verwarring kan scheppen: delicten kunnen in Nederland zowel misdrijven en overtredingen zijn en vormen geen afzonderlijke categorie“*.³⁷

Met deze verdeling zou het Tsjechische strafrecht een beetje probleem hebben, omdat in de Tsjechische Republiek de overtredingen niet in het Wetboek van het Strafrecht vallen. In het Tsjechisch betekent “misdrijf“ přečin of převinění. Maar “overtreding“ přestupek.

Een ander voorbeeld ter verduidelijking:

“De Nederlandse term “verdachte“ kent drie Duitse equivalenten:

- “Beschuldiger“ (is een algemene term)
- “Angeschuldigter“ (wordt gebruikt tijdens het voorbereidend onderzoek, en
- “Angeklagter“ (is de tijdens de behandeling ter terechtzitting te gebruiken term).

Het is duidelijk dat het bij een vertaling uit het Nederlands van essentieel belang is om van

³⁷ Kracht van vertaling, Henri Bloemen, Jacqueline Hulst e. a. , Platform Vertlane en Vertaalwetenschap, Utrecht 1998, pagina 29

*deze verschillen op de hoogte te zijn, omdat bij de keuze van een “verkeerde” vertaling de Duitse jurist gemakkelijk op het verkeerde been kan worden gezet“.*³⁸

Nadat wij de oorsprong van het woord “delict” weten, kunnen wij nog een term in Vlaanderen vinden. Zoals Nederland zijn eigen woorden uit het Engels of Duits heeft, maar meer germanistische invloed heeft, is dat met België anders. België neemt graag woorden uit het Frans over en daarvoor bestaat in België zoals in Frankrijk de verdeling van de strafbare feiten in de drie categorieën. *“Die indeling berust, zoals in Frankrijk en gedeeltelijk anders dan in Nederland, op de zwaarte van de straf. De term “wanbedrijf” uit het Belische Strafwetboek was her dus op zijn plaats geweest“.*³⁹

Rosenbrand, die zich met de juridische vertalingen bezighoudt, is van de mening dat, voor een goede vertaling het onderkennen en correct vertalen van vaktaal een essentiële voorwaarde is. Op haar webpagina legt Rosenbrand uit, hoe een goede vertaling zou dienen te zijn en wat eigenlijk een goede vertaling is?

“Een goede vertaling verbindt mensen en opent werelden“.

De vertaler moet op de hoogte van alle termen en verschillen zijn, om een juiste vertaling te kunnen maken.

*„! In hetzelfde rechtssysteem moeten de teksten precies dezelfde betekenis hebben!“*⁴⁰

Binnen één taal kunnen meerdere juridische vaktalen bestaan

Als er een aantal rechtssystemen bestaan, zijn er gewoon een aantal rechtstalen.

B.v. het Nederlands wordt niet alleen in Nederland, België en Luxemburg gesproken. We moeten ook niet Aruba, de Nederlandse Antillen, Suriname enz.vergeten.

Ik zou hier een paar voorbeelden willen geven, die het met de verschillen van de Tsjechische en Nederlandse taal te maken hebben.

Idere vertaler moet de benamingen en de begrippen echt goed kennen. In contracten en officiële documenten kan men niet de betekenis van de zin verschuiven of wijzigen.

In contracten, die met een naamloze vennootschap zijn verbonden, gaat vaak over de

³⁸ www.astridrosenbrand.nl/vertalingen/juridischvertalingen.html (geraadpleegd op 11-03-2009)

³⁹ Kracht van vertaling, Henri Bloemen, Jacqueline Hulst e. a. , Platform Vertlane en Vertaalwetenschap Utrecht 1998, pagina 29

⁴⁰ Notities uit het vak Nederlandse terminologie, zomersemester 2009

aandelen, die vervreemd zijn. In zo'n passage gaat het om het verkoop van aandelen, niet om te stelen van de aandelen. De vertaler moet dus zowel in het Tsjechisch als in het Nederlands de verschil tussen de woorden "vervreemden" en "ontvreemden" kennen.

Wat het strafrecht betreft, is het noodzakelijk de termen te kennen en ze in de goede context te gebruiken.

Wat "de gevangenis" of "het huis van bewaring" betekent. Het verschil tussen de "gevangenis" en "de hechtenis". Dan gaat het om woorden zoals "belastingfraude" wat eigenlijk "zpronevěra" in het Tsjechisch is, omdat het om de belastingvlucht gaat.

Het grootste probleem, wat het strafrecht betreft is het proces van een misdadiger, die voor het gerecht moet opdagen. Het proces van de activiteit van de misdaad tot de beoordeling is in Nederland en Tsjechie heel anders.

In de Tsjeschische Republiek wordt een verdachte misdadiger door de politie opgenomen en dan wordt hij/zij ondervragen. Indien de politie hem/haar verdenkt, hij/zij kan bij het Openbaar Ministerie zoals een beschuldigde opdagen. Het Openbaar Ministerie vindt hem/haar beklagde te zijn en dan komt het hele proces naar de rechtbank. In het geval dat alle feiten tegen hem/haar bevestigd zijn, is hij/zij als beoordeeld genoemd. Deze geldt in de Tsjechische Republiek.

Wat Nederland betreft, is er het proces een beetje anders. Als iemand als een verdachte aangeduid is, dan hoeft men hem/haar niet als een beschuldigde of beklagde te noemen. In Nederland is hij/zij steeds verdachte tenzij hij/zij door de rechtbank of gerecht zoals een beoordeeld wordt genoemd. Als iemand een misdaad pleegt (een vreemdeling of een Tsjech) moet hij/zij altijd een toelichting ter beschikking heeft, om te weten hoe het hele strafproces zal gebeuren.

Een ander probleem, waarover vaak discussies gevoerd werden is het afleiden van de vrouwelijke vorm van namen. In de juridische documenten (nooit in een geboortakte) en contracten kan de vertaler de namen niet afledien. Als het de vertaler wel zal doen, zou dan de klient zich kunnen beroepen op het feit, dat op een contract of op een document niet zijn/haar naam staat.

Zoals ik al heb geschreven, er bestaan allerei oorzaken van de rechtssystemen en dus van de taal. Iedereen weet, dat er altijd oorzaken bestaan tussen de landen, die andere taal hebben, maar ik zou me hier ook willen richten naar de oorzaken tussen Nederland en België, die een juridische vertaler kan voelen.

Oorzaken van de verschillen:

1) Verschillende instituties/ instellingen (BE)

- dat kunnen wij al bij het schema van de overheid van Nederland en België zien.

De Belgische overheid bestaat uit: Senaat, Parlement, ministerie en schepen

De Nederlandse overheid bestaat uit Eerste Kamer, Staten-Generaal en Wethouder (de rol van de rechtsspraak is bij beide staten gelijk).

De relatie tussen de woordparen is verschillend

Slechts enkele zijn onderling verwisselbaar (moeilijkheden van de juridische vertaling).

2) Overheidsmenging in het leven van de burger

- het toenemen van de wet- en regelgeving (ivm sociale zekerheid, milieu, bio – ethiek...) rechtsterminologie wordt onbegrensd: verschillende rechtssystemen ontwikkelen verschillende terminologieën.

3) Culturele element⁴⁰

- d.w.z. andere terminologie bij andere rechtssystemen.
Het toenemen van de wetgeving (milieu, sociale zekerheid, enz.).
- De rol van de vertaling is bij het ontstaan van een rechtstaat heel belangrijk.

De oorzaak van de verschillen in de taal tussen Nederland en België is de ontwikkeling van de talen: het probleem met de standaardtaal, kijken over de grens. In België spreekt men drie verschillende talen, toch het grootste deel van België Nederlandstalig is, dus Vlaanderen. België leunt tegen Frankrijk aan veel woorden komen uit het Frans, enkele ook uit het Engels. België gebruikt meer internationale woorden en benamingen, daarom bestaat er het probleem van de standaardtaal van de Vlamingen. Het Nederlands in België als de standaardtaal is vrijwel identiek als het Nederlands in Nederland. In België spreekt men vaak over zgn. verkavelingsvlaams, wat eigenlijk een Vlaamse spreektaal is. België gebruikt meer lokale termen en uitdrukkingen, die soms het Franse accent hebben. Een gemiddelde Nederlander (b.v. uit noordelijke Nederland) zou ze dus slechts kunnen verstaan. Vlaamse

⁴⁰ Notities uit het vak: Nederlandse terminologie, zomersemester 2009

taal is van het standaard Nederlands vooral vanwege zijn uitspraak en sommige andere woorden verschillend. De Vlaamse taal wordt vaak als een “verkavelingsvlaams” aangeduid.

*“De oude Franse tradities blijven doorwerken en de Vlamingen blijven in het juridisch-ambtelijke domein een volk van vertalers. Het Belgische recht neemt vandaag nog veel over het recht en de rechtstaal van Frankrijk”.*⁴¹

Nederland kijkt vaak over de Duitse trend, omdat Nederlandse woorden en het Nederlands als taal veel met het Duits te maken hebben. De oorsprong van de taal is gelijk, daarom merkt men in Nederland niet zo veel gallicismen of anglicismen op zoals in België.

4.2. De ontwikkeling van vreemde woorden in Nederland en België

In Nederland bestond al in de Middeleeuwen een echte Nederlandse rechtstaal (welke juristenlatijnse woorden bevatte).

In 1916 ontstond een Woordenlijst van de Nederlandse Juristenvereniging, die eigenlijk een Nederlands equivalent was voor 1500 Franse en Latijnse termen).

In België is de wetgeving in de Middeleeuwen volledig Frans geweest tot het jaar 1898, toen de Gelijkheidswet kwam, wat Frans en Nederlandse tekst bevatte.

Gelijkheidswet was de Belgische wet van 1898 betreffende het Vlaams Belang, bevattende het gebruik van de Vlaamse taal in officiële bekendmakingen. Vroeger bestonden alle officiële akten, koninklijke besluiten, wetten en andere documenten alleen in het Frans. Na het jaar 1898, werden het Frans en het Nederlands als de twee officiële talen beschouwd en ze werden op gelijke voet behandeld.

1967 kreeg de Grondwet een rechtsgeldige Nederlandse tekst.

Na het jaar 1945 ontstonden twee commissies om de tekst van wetten te verbeteren. (Terminologische commissie, Centrale Commissie voor de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal: deze commissie werd belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet, het Burgerlijk wetboek, het Strafwetboek, voornaamste wetten en besluiten

⁴¹ De kracht van vertaling (verrijking van taal en cultuur), Henri Bloemen, Jacqueline Hulst, Platform vertalen en Vertaalwetenschap 1998, Utrecht, pagina 35

end.)

In 1983 ontstond de Vennootschapswetgeving (deze berustte erop dat de oude Franse termen aan de Nederlandse werden aangepast).⁴²

Het hoofdprobleem van een juridische vertaling is de juridische taal (rechtstaal, de juridische terminologie). De juridische taal is een systeemgebonden taal.

Volgens De Groot, een beroemde jurist, die lessen aan de Universiteit van Groningen geeft, die zich met het probleem van de vertaling van juridische teksten en officiële vertaling bezighoudt, is het juridisch vertalen „*het overbruggen van verschillen tussen rechtsculturen en rechtssystemen*“.

Volgens De Groot moet het volgende bij het vertalen overbrugd worden :

de taalverschillen

de cultuurverschillen

en de systeemverschillen

In het boek „Kracht van de vertaling“ heeft hij de nadruk gelegd op het uitgangspunt van zo'n vertaling, wat op het feit berust dat de juridische informatie niet vertaald mag worden van brontaal naar doeltaal, als een reinste informatie, maar uit de terminologie van een brontaalrechtssysteem in de terminologie van een door de vertaler gekozen doeltaalrechtssysteem. (kan niet vertaald worden van taal naar taal, maar de juridische tekst vereist een vertaling van rechtstaal naar rechtstaal).

Hieronder vallen verschillende juridische teksten, b.v.: overeenkomsten, algemene voorwaarden, verschillende soorten aktes, vonnissen, conclusies enz.

Bij het vertalen zou de vertaler een context-gebonden en geschikt equivalent moeten vinden, maar dit geldt niet altijd, vooral in de juridische terminologie, die speciale taalvaardigheden van de vertaler vereist, wat ook op de kennis van de rechtssystemen van zowel brontaal als doeltaal berust.

Deze is op de situatie van de meertalige rechtssystemen gebaseerd, waarvan een document opgesteld in één van de rechtstalen van zulke rechtssystemen vertaald moet worden in één

⁴² zie het boek: De Kracht van vertaling (verrijking van taal en cultuur), Henri Bloemen, Jacqueline Hulst, Platform Vertalen en Vertaalwetenschap 1998, Utrecht, pagina 34

van de andere rechtstalen. Een voorbeeld daarvan is het vertalen van Franstalige Belgische juridische documenten in het Nederlands ten behoeve van Vlaamse juristen.

Als een voorbeeld van de taalverschillen, in het kader van de systeemsgebonden taal noemt De Groot een verschil tussen een woord notaris (een benoeming van een juridische functie in het Nederlands) en het woord “adoul“, dat in Marokko gelijke betekenis heeft.

“Functioneel kunnen we dit soms als een contextgebonden equivalentie beschouwen, maar wat adoul en notaris verschillend maakt is hun plaats binnen het rechtstelsel, de positie van een adoul in het Marokkaanse recht verschilt van die van een Nederlandse notaris“.

Het recht dient geinternationaliseerd te worden. Het is dus noodzakelijk om de rechtsterminologie in Nederland en in Vlaanderen te verenigen. Het Nederlands wordt in de internationale instellingen als een officiële en authentieke taal beschouwd. Alhoewel er het probleem ontstaat bij het opmaken van de internationale bepalingen en richtlijnen, waar er vaak niet naar de eenheidsterminologie gekeken wordt.

Onder de domeinen waar er integratie (of uniformisering) tussen Nederland en België kan functioneren of kan komen zijn, vallen degene die echt noodzakelijk zijn: *“grensoverschrijdende samenwerking inzake misdaadbestrijding, het statut van de grensarbeiders of een harmonisatie van de systemen van vermogens- en inkomstenbelasting“.*⁴³

Indien een juridische vertaler een probleem heeft met een begrip of in de terminologie van het doeltaalrechtstelsel geen equivalent kan vinden voor een te vertalen term uit de brontaal, dient de vertaler uit te wijken naar zgn. subsidiaire oplossingen:

1) men hoeft het begrip niet in de doeltaal te vertalen en licht het of tussen haakjes of in een voetnoot toe door een “letterlijke vertaling“ of “vergelijkbaar met“.... Men liet een term eigenlijk onvertaald . Bij deze oplossing moet men echter attent zijn om niet te veel onvertaalde termen in de tekst hebben.

2) verder kan de vertaler het begrip uit de brontaal in de doeltaal omschrijven.

⁴³ De kracht van vertaling (verrijking van taal en cultuur), Henri Bloemen, Jacqueline Hulst end., Platform vertalers en Vertaalwetenschap 1998, Utrecht, pagina 37

Met betrekking tot dit alternatief is het een beetje twijfelachtig of een omschrijving een volledig zelfstandig alternatief is in geval van het ontbreken van een equivalent.

3) een andere mogelijkheid voor de vertaler is een neologisme te kiezen d.i. „*Het gebruiken in de doeltaal van een term, die geen deel uitmaakt van de terminologie van het doeltaalrechtssysteem. Daaruit volgt dat alle termen die geen termen van het gekozen doeltaalrechtssysteem zijn, moeten worden gekwalificeerd als neologisme*“.⁴⁴

De keuze voor neologisme moet zo gekozen worden, dat een jurist uit het doeltaalrechtssysteem zich daarbij iets kan voorstellen. Er wordt vaak aan de vertalers aangeraden om in oudere teksten te zoeken of de term al bestaat of niet en de keuze van eerdere vertalers te kiezen. (De Romeinsrechtelijke begrippen kunnen ook geschikt zijn).

4) Wanneer de vertaler zich geen raad weet, is een combinatie van de drie vorige categorieën mogelijk.

4.3. Vertaalstappen

De vertaler zou zich bij het vertalen aan de volgende stappen en principes houden om een kwaliteitsproduct te kunnen maken.

Vertaalstappen (van beneden naar boven)

auteur

brontekst - brontaal taalgebruik

vertaler, vertaalster

eisen - documentatie, doelpubliek

vertaalprincipe

vertaalstrategie (brontekstgerichte, doelttekstgerichte

vertaling)

vertaalmethode (adaptatie, idiomatische, letterlijke, vrije

vertaling)

⁴⁴ De kracht van vertaling (verrijking van taal en cultuur), Henri Bloemen, Jacqueline Hulst end., Platform vertalers en Vertaalwetenschap 1998, Utrecht pagina 18

vertaalprocedé - segmentatie vertaalenheid
equivalentie
doeltekst - doeltaal, taalgebruik
doelpubliek⁴⁵

Nauwkeurige analyse:

Auteur is iemand die een brontekst heeft geschreven. De brontekst kenmerkt zich door het specifieke taalgebruik en woorden, waarmee de vertaler verder werkt. De brontaal en de aanpak van de vertaling is nauw met de brontekstcultuur en brontekstpubliek verbonden, wat de vertaler zou moeten kennen. (De vertaler moet tegelijkertijd zowel de broncultuur als de doelcultuur kennen).

Nadat de vertaler de tekst nauwkeurig onderzoekt en alle begrippen en woordconstructies begrijpt, moet hij of zij normen, kenmerken en aanpakken overwegen, waarmee de interpretatie in de doeltaal kan gemaakt worden.

Men moet namelijk van eisen van de vertaling op de hoogte zijn. Dat betekent: “ *Regels, die door instanties buiten de tekst aan een vertaling worden opgelegd en die de keuzemogelijkheden beperken* “. ⁴⁶

De brontekst geeft in de vertaling onbetwijfeld een richting, waaraan zich de vertaler zou moeten houden. Zodat men de inhoud van de brontekst in de doeltekst correct kan weer te geven, bestaat er een vertaalprincipe, waardoor men zich laat leiden. Dat heeft een vergelijkbare samenhang met de vertaalstrategie. (De vertaler moet niet alleen een tekst voor zich hebben, maar hij of zij moet weten voor wie de vertaling wordt gemaakt. Het gebruiken van standaardtaal of het durven de spreektaal te gebruiken, soms ook een vloektaal of een straattaal of gaat het om een vaktaal?).

Vertaalstrategie betekent eigenlijk welke type vertaling zou de vertaler kiezen. De brontekstgerichte vertaling gaat uit de woorden en woordgroepen die in de doeltekst worden behouden. Doeltekstgerichte vertaling is de vertaling die voor de doelpubliek wordt gemaakt.

⁴⁵ Terminologie van de vertaling, Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique C. Cormier, Nederlandse vertaling en bewerking Henri Bloemen en Winibert Segers, 2003, pagina 188

⁴⁶ Terminologie van de vertaling, Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique C. Cormier, vertaald en bewerkt door Henri Bloemen en Winibert Segers, 2003, pagina 53

Één van de resultaten van de doelttekstgerichte vertaling kan een vrije vertaling zijn. d.b. dat de vertaler zich niet aan de brontekststructuur en vorm houdt.

Bij de brontekstgerichte vertaling, waarbij de vertaler alleen uit de brontekst uitgaat, kan de vertaler verschillende vertaalmethoden gebruiken. Ik bedoel vooral letterlijke vertaling, woord-voor-woord vertaling of een idiomatische uitdrukking. Dat komt bij de benamingen voor waarvoor geen officieel equivalent in de doeltaal bestaat, of als de vertaler een obstakel tegenkomt zoals een woordspel of metafoor of specifieke grapjes in de brontaal die doelpubliek slechts kan begrijpen.

In de taalkunde noemt men deze brontekst-en doelttekstgerichte strategieën de adaptatie en exoticatisering..

Als resultaten van deze vertaalproces kunnen vertaalsmogelijkheden ontstaan zoals: compensatie, omschrijving of verandering van woordvolgorde, ad-hocvertaling (*“een woord een woordgroep of een zin wordt gecreëerd dat of die alleen binnen de doelttekst functioneert“*.⁴⁷

Als het tot overeenkomst tussen de brontekst en de doelttekst komt, spreekt men over een equivalentie. Met andere woorden een woord in een brontaal dat naar hetzelfde concept in een doeltaal verwijst.

Als de vertaler klaar is met het vertaalproces, alle vertaalmiddelen heeft hij of zij correct gebruikt en de vertaalfouten heeft hij of zij gecorrigeerd, is het resultaat van dit proces de doelttekst. De geproduceerde doelttekst beheerst over de aspecten van de doeltaal, wat betekent de vorm van de taal, de benamingen van de doelpubliek en voor hun de begrijpelijk overgegeven inhoud uit de brontaal.

De vertaler moet dus de ontvangersgroep van zijn of haar vertaling kennen. Men moet een verschil maken tussen bijvoorbeeld belastingbetalers, ziekenhuisartsen, lezers van hobbytijdschrift end.

Voor een goede begrijpelijke doelttekstgerichte vertaling moet men realia en begrippen

⁴⁷ Terminologie van de vertaling, Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique C. Cormier, vertaald en bewerkt door Henri Bloemen en Winibert Segers, 2003, pagina 14

samenhangende met de instituties, organisaties en in de brontaal niet bestaande benamingen kennen. Vertaler zou volledig moeten vertalen, d.w.z. niets uitlaten en niets toevoegen. Men moet een stillistisch correct taalgebruik kiezen. De spreektaal van de brontekst auteur draagt men over in de doeltaaltekst.

5.0. De hulpmiddelen van de juridische vertalers

De vertalers hebben in het algemeen een moeilijk beroep, de juridische vertalers hebben nog een uitgebreide juridische terminologie (vaktermen) nodig, maar soms bestaan er niet zo veel boeken, hulpmiddelen zoals woordenboeken of technische translators. Met het Engels, Duits of Spaans is het niet zo slecht. Als men een taal studeert, die niet zo voorkomend is, zoals het Nederlands, bestaan er veel minder hulpmiddelen (vooral met de juridische terminologie), die de vertaler raadplegen kan.

Zelfs de meest ervaren juridische vertalers zijn niet in staat om contractvoorwaarden, wettelijke regelingen enz. zonder vakwoordenboeken en terminologiedatabases te vertalen. Gelukkig bestaan er tegenwoordig een paar juridische woordenboeken, die zeker heel handig kunnen zijn, ook voor de vertalers.

5.1. Woordenboeken (bij het vertalen uit het Nederlands in het Tsjechisch en andersom)

B.v. Woordenboek juridische terminologie en politiejargon (auteur Jaap van der Wijk)

Juridisch woordenboek Nederlands – Spaans (auteur M.C. Oosterveld-Egas Reparaz/drs. J.B. Vuyk.

Het Juridisch woordenboek van Fockema Andreae is zo'n juridische encyclopedie, die duizenden juridische termen, begrippen en afkortingen bevat, gevolgd door een korte verklaring met een verwijzing naar de desbetreffende wetsartikelen.

Die Keure – La Charte Juridisch woordenboek Nederlands – Frans

Dikke Van Dale is het verklarende woordenboek waarin de meest actuele en voorkomende woorden van de Nederlandse taal staan, maar men kan er ook vele Latijnse en Nederlandse juridische termen vinden. Dit woordenboek beschrijft ook woorden, die niet in het hele Nederlandstalige gebied gebruikt worden, maar ook woorden die alleen in Vlaanderen worden gebruikt. (met afkorting Belg.). Naast een klassiek vertaalwoordenboek is Van Dale het gebruikte woordenboek onder vertalers en taalkundigen.

In de Tsjechische Republiek bestaan b.v. Slovník českého práva, die meer dan 3600 benamingen en begrippen uit allerlei rechtstakken niet alleen uit de Tsjechische rechtsorde, maar ook uit het Internationale recht of het Europese recht bevat. Men kan door middel van dit juridische woordenboek de rechtsbegrippen en juridische benoemingen goed begrijpen en een bepaald woord in een juridische context opzoeken. (Er zijn aanwijzingen waar men het begrip in praktijk kan zien). Dankzij de lijst van begrippen is het woordenboek ook heel overzichtelijk voor leken en rechts-onopgeleide mensen.

Verder staat Právníký slovník voor de rechters of de beëdigde vertalers ter beschikking. Dit verklarend woordenboek bevat juridische terminologie zowel uit de Tsjechische rechtsspraak als uit het Europese recht. Het voordeel van dit woordenboek is dat de uitgevers elk van de 5000 begrippen op de hedendaagse tijd hebben aangepast om ze met de geldige rechtsorde in overeenstemming te brengen

Aangezien de Nederlandse taal en de Tsjechische juridische vertalers is het nadeel dat geen juridisch Tsjechisch-Nederlands woordenboek bestaat. Men moet zich dus door middel van een derde taal helpen. In de Tsjechische Republiek is dat b.v. Het vier-talige juridische woordenboek, wat naast juridische begrippen in het Tsjechisch ook het Engels, het Duits en het Frans bevat.

Het Groene Boekje

Dit hulpmiddel bestaat als een ander belangrijk hulpmiddel niet alleen voor de vertalers maar wel ook voor de taalkundigen, leraren en voor iedereen, die teksten wil schrijven of corrigeren. Het is een woordenlijst Nederlandse taal van de Nederlandse Taalunie, samengesteld door het instituut voor Nederlandse Lexicologie. Vandaag de dag bestaat ook een elektronische versie van het Groene Boekje, die heel handig en praktisch is op de pc, naast andere functies als een spellingschecker.

Men kan op het internet ook een heleboel elektronische woordenboeken vinden, die weliswaar kort maar handig zijn en meestal drie of viertalig. Bij het juridische teksten vertalen is de consistentie (of de vastheid) uiterst belangrijk. *“Voor elke term moet steeds dezelfde juridische vertaling worden gebruikt, anders ontstaat er soms kostbare*

verwarring.⁴⁸

Dit boekje bevat niet alleen de begrippen met zijn klinkers en accenttekens en uitspraaktekens hoe het woord correct uitgesproken moet worden, maar ook het lidwoord en geslacht van het begrip of b.v. in welke gevallen moeten de hoofdletters gebruikt worden.

Aan het begin worden de beginselen van de Nederlandse spelling of klinkerbotsing uitgelegd. Dan ook de regels van de verkleinwoorden of werkwoorden. De woorden in dit boek zijn zo gepresenteerd dat b.v. de spelling, meervoud of b.v. de werkwoorden gemakkelijk zijn om te begrijpen.

Het groene boekje is echter niet een verklarend woordenboek of een encyclopedie, maar het is zo'n register van woorden met hun spelling, meervoud en in sommige gevallen is er bij een woord een betekenis toegevoegd.

Het Groene Boekje wordt om tien jaren geactualiseerd, omdat de woordregels wijzigen en er nieuwe woorden ontstaan.

5.2. Electronische hulpmiddelen

Veel juridische vertalers gebruiken geavanceerde hulpmiddelen (zoals TRADOS - vertaalgeheugens en het online vertaalportaal TransiBar) om de consistentie bij het juridisch vertalen te waarborgen. *“Niet alleen binnen één text maar ook tussen gerelateerde documenten. Zo weet u zeker dat uw pensioenreglement en uw arbeidsvoorwaardenbrochure dezelfde taal spreken.”*⁴⁹

Voorbeelden van webpagina's die onder andere een elektronisch juridisch woordenboek bieden, in het kader van het vertalen van de juridische teksten in het Tsjechisch of andersom:

www.rechtspraak.nl bevat niet alleen een begrippenlijst van de juridische terminologie, wat heel gedetailleerd en begrijpelijk uitgelegd wordt, maar men heeft via deze site ook direct toegang tot de sites van alle rechtbanken, gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep e.d. Daarnaast kan men er ook de algemene informatie over de rechtspraak in Nederland, databanken en dossiers met feitelijke informatie vinden, die in de themadossiers en de zaakdossiers worden ingedeeld.

⁴⁸ www.scriptware.nl/vertalen/juridisch-vertalen (geraadpleegd op 05-12-2009)

⁴⁹ www.scriptware.nl/vertalen/juridisch-vertalen (geraadpleegd op 05-12-2009)

Lycaeus juridisch woordenboek, die aparte webpagina's (Belgische en Nederlandse terminologie) ter beschikking heeft.

www.juridischwoordenboek.nl,

www.juridischwoordenboek.be

Juridisch woordenboek (begrippenlijst) op www.advocatenhulp.nl

www.glandigolav.com

www.raadgevers.nl

Online juridisch woordenboek Engels – Nederlands, Nederlands – Engels op

www.mijnwoordenboek.nl

www.rechtsite.nl is zo'n compleet overzicht van allerlei dingen met betrekking tot de rechtspraak, jurisprudentie en de informatie voor niet-juristen. Deze webpagina bevat een brede scala van websites van woordenboeken (niet alleen juridisch, maar ook hypotheekwoordenboek, economischwoordenboek of afkortingenwoordenboek enz.), alle juridische verwijzingen, de samenvattingen van Nederlandse of internationale wetten, verdragen en regels.

Wat minder bekend, maar volgens mij heel handig is de online encyclopedie www.encyclo.nl, wat de woorden en begrippen van allerlei gebieden bevat. Het is dus niet alleen op de juridische vaktermen gericht, maar men kan uit verschillende vakgebieden kiezen: Techniek en industrie, Management, Milieu, Meteorologie en Astronomie, Economie en financiën of Wiskunde. Daarnaast kan men deze webpagina als een woordenboek gebruiken (wat de meest voorkomende talen betreft) of een synoniem of een puzzelwoord uitzoeken.

Als men op het "Juridisch" vakgebied klikt, staat er verschillende webpagina's van de Nederlandse juridische terminologie die nog in de juridische specialisatie wordt verdeeld. Men kan direct op de webpagina van b.v. het Openbaar Ministerie Juridisch Jargon treden, Echtscheidingwoordenboek, Duane – Opslag van goederen end.

Als men niet van een woordcategorie zeker is, kan men het woord makkelijk door de alfabetische chronologie vinden. Door middel van deze hulppagina kan men vele definities opzoeken en de terminologie of begrippen zouden dus door het uitleggen vermakkelijkt worden om ze beter te begrijpen.

Onder juristen en juridische vertalers wordt ook Eurlex (www.eur-lex.com) heel vaak gebruikt. Dit belangrijke hulpmiddel is de webpagina, die niet alleen de uitgebreide zoekfuncties voor het raadplegen bevat, maar ook de teksten van de Europese verdragen, internationale overeenkomsten, contracten, wetgeving, besluiten en jurisprudentie. De databank bevat rond 3 600 000 documenten, die men downloaden kan. Op de site wordt nader uitgelegd hoe men de documenten moet opzoeken. Er zijn veel zoekopties. Men kan kiezen uit “eenvoudig zoeken“ of “uitgebreid zoeken“. Daarnaast kan men meer over het EU-recht, de EU-instellingen enz vinden.

Deze webpagina bevat namelijk vele belangrijke internationale verdragen en richtlijnen (b.v. over de gemeenschappelijke beschermopolitiek, over belastingen, vrije beweging van goederen enz.). Aan het begin kan men één van de 23 officiële Europese talen kiezen en dan een Europees verdrag, judicaturen of geldende voorschriften in een bepaalde taal vinden.

Het is een groot voordeel voor de Tsjechische juristen of de Tsjechische vertalers, dat deze sites ook een Tsjechische versie hebben, voor een vergelijking kan men gewoon op een bepaalde taal klikken.

Deze sites bieden een uitgebreid scala van informatie omtrent de jurisprudentie, voorbeeld van de internationale contracten en direct toegang tot het Europese en Internationale recht. Toch bestaan sommige verwijzingen alleen in het Engels en sommige documenten en verdragen zijn nog niet in het Tsjechisch vertaald. (Vooraf die vóór het jaar 2004, toen de Tsjechische Republiek tot de Europese Unie is toegetreden). Het vertalen van de internationale verdragen in de andere Europese talen is tegenwoordig heel voorkomend proces en de aanpassing van de Europese rechtssystemen aan één Europees recht is steeds aan de gang.

Het Europese recht is een recht van de Europese Unie, in het kader van de Europese integratie. Dit recht derogert wel aan het internationale recht van de lidstaten. Het Europese recht bestaat uit een primair recht, secundair recht en uitspraken van het Hof van Justitie. Onder het primaire recht vallen de internationale verdragen van de Europese Unie. De belangrijkste onderdelen van het secundaire recht vormen besluiten van het Verdrag aangaande de werking van de Europese Unie. Dat betekent richtlijnen, verordeningen, besluiten, aanbevelingen enz.

Het Europese Hof van Justitie is het hoogste orgaan, controlerende het nakomen van de rechten binnen de Europese Unie.

De lidstaten hebben het recht om tot hun gerichte documenten in de eigen taal te ontvangen. Alle documenten officieel aan de autoriteiten overgegeven, bestaan in alle officiële talen. *“Wat ambtelijke talen betreft, kennen wij een pararerle toepassing van de Oostenrijke terminologie, die van de Duitse verschilt en vanaf de eerste januari 2007 worden in de Ierse taal de verdragen niet meer vertaald.*

Alinea I, verordening 1/58 stelt vast, dat de ambtelijke talen ook de werkelijke zijn en in de organen van de Europese Unie wordt essentieel als een werkelijk taal het Engels en het Frans gebruikt. (Soms ook het Duits). “⁵⁰

Wat de Tsjechische juridische webpagina's betreft, is www.justice.cz de officiële webpagina van het Tsjechische rechtssysteem. Daar kan men het schema van alle Tsjechische rechtbanken en gerechten vinden, inclusief hun taken en bevoegdheden, verder b.v. De meest actuele maatregelen, bepalingen en artikelen, voorbeelden van verschillende formulieren, wat is er in de Tsjechische rechtsspraak aan de hand, berichten van het Ministerie van Justitie end.

Één van de gebruikste mogelijkheden, waarmee men een woord of een hele zin van één taal naar een andere vertalen kan, is google translator www.translate.google.com De website is heel handig om een hele zin in één van de vijftig vreemde talen te vertalen. Het programma probeert een beetje in een context te denken, wat betekent, dat b.v. een vertaling uit het Nederlands in het Tsjechisch correct kan zijn met inbegrip van de verbuiging en naamvallen. Bij de gevallen van de tijden, worden de zinnen niet zo goed vertaald, omdat het Nederlands geheel verschillende grammaticale structuur heeft dan het Tsjechisch. In het Tsjechisch is dat soms niet zo, maar iedereen kan de woordvolgorde wel in orde stellen.

Tot nu toe bestaat dit vertaalprogramma als het gebruikste hulpmiddel zowel onder mensen die niet linguïsten zijn als onder taalkundigen.

⁵⁰ Úvod do Evropského práva, Pavel Svoboda, C.H. Beck, Praag, 2007, pagina's 38 - 39

6.0 Het voorbeeld van een Tsjechisch contract, dat in het Nederlands wordt vertaald
(het origineel)

Potvrzení o převzetí zálohy na rezervaci na objekt
k bydlení č.p.: 11 Lhotka
kat. území Chlum u Křemže zapsaný na LV č. 558

Realitní kancelář – **František Fröbl** IČ: 15310571,
Se sídlem: Na sadech 12 České Budějovice 370 01.

Potvrzují tímto, že byla realitní kanceláři na účet č.:7000015431/0840, který je veden u
OBERBANK A.G. Pobočka Č.Budějovice složena částka 60 000,- Kč.

slovy: (šedesátisickorunčeských)

a to panem: **Jansma Karel**, narozeným 15.10. 1977 v Lutjegast – Nederland, občanem NL,
číslo pasu.:NC8256270, bytem JORAM JORKINGSSTRAAT, 8919 BG MENKUMABORG
– NEDERLAND.

dále jen budoucí **”kupující”**

Částka byla zaplacená jako rezervace an koupi objektu k bydlení v katastrálním území Chlum
u Křemže – 651460, vše jak zapsáno na LV č.438 u Katastrálního úřadu v Č.Budějovicích.

Tato rezervace předpokládá, že zajistí pro budoucího kupujícího rezervaci výše jmenovaného
objektu k bydlení a to do 30.06.2006, že tento objekt neprodá,

a ani jej nebude nabízet k prodeji třetím osobám či podnikatelským subjektům.

Rezervační poplatek bude započten proti první splátce kupní ceny.

V případě odstoupení budoucího kupujícího od koupi se rezervační poplatek budoucímu
kupujícímu

vrací snížený o storno poplatek a to ve výši: 15 000,-Kč.

Pro případ, že by došlo k zamítnutí návrhu na vklad vlastnického práva či jiné nepředvídatelné okolnosti, která by zabránila převodu vlastnictví na budoucího kupujícího, zavazuje se realitní akncelář tuto přijatou zálaohu v plné výši vrátit a to do deseti kalendářních dnů od zjištění této skutečnosti.

V Č. Budějovicích.....2005

.....

František Fröbl

(Bron: het contract uit het vak: Technische taal, wintersemester 2009)

6.1. Een mogelijke vertaling in het Tsjechisch

**BEVESTIGING VAN DE OVERNAME VAN WAARBORG SOM
TER RESERVERING VAN HET WONINGSOBJECT perceel nummer: 11 Lhotka
katdastraal gebied Chlum u Křemže, geregistreed in het eigendomsbewijs nummer:
558**

Makelaarskantoor – **František Fröbl** IČ: 15310671,
kantoor houdende te Na Sadech 12 Č. Budějovice 370 01.

Ik bevestig hiermee, dat ten behoeve van het makelaarskantoor nummer: 7000015431/0800,
gevoerd bij OBERBANK A.G. het filiaal Č. Budějovice, het bedrag van 60 000 ,- Kč werd
gestort.

zegge: (zestigduizend Tsjechische kroon)

namelijk meneer **Jasma Karel**, geboren 15-10-1977 in Lutjegast-Nederland, burger van
Nederland, passportnummer: NC8256270, wonende te JORAM JORKINGSSTRAAT, 8919
BG MENKUMABORG – NEDERLAND.

hierna te noemen ”**koper**”

Het bedrag werd als een reservering voor de aankoop van het woningsobject in het kadastrale gebied Chlum u Křemže – 651460, alles zoals in het eigendomsbewijs nummer 438 geregistreerd bij Kadastraal Bureau te Č. Budějovice.

Deze reservering veronderstelt, dat uiterlijk tot 30-06-2006 zal het koopcontract voor het bovenvermelde object aansluiten.

Het makelaarskantoor verbindt zich om voor de toekomstige koper de reservering van het hierboven vermelde object te verrichten, uiterlijk tot 30-06-2006 en dat hij dat object niet verkoopt en niet ter koop zal aanbieden aan derde personen.

Gereserveerde kosten zullen met de eerste aanbetaling der koopsom worden berekend.

In geval van afzien door de toekomstige koper van de aankoop, wordt de reservatiesom aan de toekomstige koper teruggeven, verlaagd met de storeringskosten ter hoogte van 15 000,- Kč.

In het geval, dat het komt tot afwijzing van het voorstel ter registratie van het eigendomsrecht of andere onvoorziene aangelegenheden, die de overname van het eigendom aan de toekomstige koper verhinderen, verbindt zich het makelaarskantoor om deze aangenomen waarborg binnen tien kalenderdagen na vaststelling van deze werkelijkheid volledig terug te geven.

Te Č. Budějovice2005

.....

František Fröbl

Er bestaan ook andere mogelijkheden, waarmee dit contract vertaald zou kunnen worden.

In de titel staan geen vaste verbindingen of constructies, daarom bestaan er meerdere mogelijkheden voor de vertaling.

B.v. In plaats van “de bevestiging” kan men “het recu” of “het bewijs” gebruiken.

“Wonende te” kan men ook door “houdende te”, “achtig te” of “domicilie te” vertalen.

Voor het kantoor (se sídlem v...) wordt gebruikt “gevestigd te”, “houdende te” of “zetelende te”.

“Het bedrag van....” wordt steeds meer als “ten bedrage van...” geuit.

“Overname van waarborgsom” is gelijk aan “het aanvaarden, de acceptatie van de garantie(som) of aanbetsaling”.

Het object kan in dit geval als een pand genoemd wordt, omdat het om een gebouw gaat.

Een contract aangaan is gelijk aan een overeenkomst (aan)sluiten.

In de contracten wordt echter in het algemeen de vaktaal gebruikt, omdat men de termen en begrippen specifiek en duidelijk moet definiëren. Hieronder staan een paar vaste constructies, die in het Nederlands het vaakst als volgende begrippen kunnen worden vertaald:

List vlastnictví (LV) “eigendomsbewijs” of “eigendomsblad”

IČ “Kamer van Koophandel nummer” (KvKnr) of “Identifikatienummer”

narozený 15.10.1977 “ geboren op 15-10-1977 (opletten op het schrijven van de Nederlandse datum)

(částka) slovy. .. Kč “ zegge...Tsjechische kronen”

dále jen.. “ hierna te noemen”

výše jmenovaný “ hierboven vermeld”

....ve výši “ ten hoogte van” of “ten bedrage van”

...v Č. Budějovicích “ Te Č. Budějovice” (ernaast kan d.d.als de dato nog toegevoegd worden)

Deze zijn alleen enkele voorbeelden, waarop een vertaler moet letten. Men zou bij het schrijven van een formele tekst of een document ook van andere constructies op de hoogte moeten zijn: Aan het begin van..., Het gaat hierbij om, Indien u nog vragen mocht hebben, kunt u contact opnemen met..., Hartelijk dank voor uw brief van 1 oktober jl (jongstleden)...., Met betrekking tot uw klacht kunnen wij u meedelen, Geacht (Hoogachtend) e.d.

Er ontstaan vaak problemen bij de vertaling van “řádně” (betaald, ingeleverd). Men kan geen

“ordelijk” of zoeits gebruiken, maar in de juridische taal wordt deze benoeming als “naar behoren” vertaald. Andere termen die in contracten vaak voorkomen zijn b.v. “na důkaz” – “ten bewijze van” of “als blijkt”, “2 exepláře, 2 vyhotovení”- “twee exemplaren of twee afschriften” e.d.

De juridische taal is een specifieke taal. Bij het vertalen van wetten of bepalingen, gaat het om het vertalen van precies bepaalde begrippen.

7.0. Verschillen van de rechtssystemen toegepast op een juridisch document

Moet zich een juridische vertaler alleen aan bepaalde begrippen in een juridische tekst houden of heeft hij of zij vrijheid bij het vertalen?

Hieronder zou ik graag een voorbeeld van een volmacht laten zien, waarmee ik graag op enkele begrippen willen wijzen. Ik heb deze vertaling gekozen, omdat ik daarmee dit semester belast was en er bevinden zich een paar zgn. valse vrienden en begrippen die in de doeltaal door het omschrijven vertaald moeten worden.

Plná moc

Elisabeth Agnes Maria Algera van Duijn, narozená 21.08.1952, bytem Moddergaete 40 c, 9051 AM Stiens, Nizozemské království, jako společník obchodní společnosti DERTIG s.r.o., se sídlem Náchod, Suchého 206, PSČ 547 01, identifikační číslo 908 675 43, zapsané u obchodního rejstříku vedeného **Krajským soudem** v Hradci Králové v oddíle C, **vložka** 334455, základní kapitál ve výši 100.000,- Kč, na základě obchodního podílu odpovídajícímu 50 % čistého obchodního majetku společnosti DERTIG s.r.o., který je odvozován od vkladu do této společnosti ve výši 50.000,-Kč, disponující 50 hlasy, na valné hromadě této společnosti,

uděluje tímto plnou moc

Petře Rychlé, rodné číslo 88 51 19/5544,
bytem Náchod, Kramolna 268,

k tomu, aby ji jako společníka zastupoval na valné hromadě společnosti VEERTIG s.r.o.

Paní Petra Rychlá je v této souvislosti zmocněna zejména k tomu, aby:

- a) se vzdala práva na způsob a na včasné svolání valné hromady společnosti DERTIG s.r.o., v souladu s **ustanovením** § 129 **odstavec** 1 obchodního zákoníku;**
- b) na valné hromadě společnosti DERTIG s.r.o. hlasovala o volbě orgánů této valné hromady dle jejího uvážení**
- c) na valné hromadě společnosti DERTIG s.r.o. hlasovala o odvolání obou **jednatelů** (Pavla Rychlého) a o volbě nového jednatele, či jednatelů, dle jejího uvážení;**
- d) na valné hromadě společnosti DERTIG s.r.o. hlasovala o udělení souhlasu s převody (případně rozdělení) obchodních podílů obou společníků (Elisabeth Agnes Maria Algera van Duijn a Gerrit Algera), této společnosti na **jiné osoby** (případně osobu);**
- e) o změně společenské smlouvy, dle jejího uvážení.**

V _____, dne _____

.....

Elisabeth Agnes Maria Algera van Duijn
(úředně ověřený podpis*))

Výše uvedené zmocnění přijímám.

V Náchodě, dne _____

.....
Petra Rychlá

*) Podpis musí být úředně ověřen orgánem České republiky. Za ověření podpisu orgánem ČR se též považuje ověření zastupitelským úřadem ČR v zahraničí. V případě, že podpis neověří orgán ČR, je třeba ověřovací doložku opatřit tzv. APOSTILLE (Convention de La Haye du 5 octobre 1961).

(Bron: het contract uit het vak: Vertalingen, zomersemester 2010)

Interpretatie van de tekst:

Aan het begin staan de al bekende begrippen waaraan ik in het eerste voorbeeld van een contract aandacht heb besteed. Ik zou hiermee niet op de moeilijke te vertalen woorden wijzen, maar op de verschillen van de rechtssystemen, die in de op de eerste blik “gewone“ vertaling voorstellen.

“Krajský soud“ lijkt als zonder moeite te vertalen. Om deze instantie in het Nederlands correct te kunnen noemen, moet men het verschil kennen tussen een rechtbank en een gerecht. In de eerdere hoofdstukken heb ik me met de verdeling van de rechtsinstellingen in al de drie landen beziggehouden. “Krajský soud“ noemt men in het Nederlands Provinciale rechtbank (of arrondissementsrechtbank). Omdat okresní soud “kantongerecht“ is en vrchní “gerechtshof“, kan men het laatste deel van de benamingen vrijlaten en Krajský soud alleen een gerecht noemen.

“Vložka“ kan men op meerdere manieren vertalen. Als men iets bij een apparaat of bij een document bijvoegt, kan men het woordje “inleg“ gebruiken. In deze context, m.a.w. in een juridisch document is een betere oplossing het woordje “dossier“ te gebruiken. Hoewel de betekenis van “dossier“ en “inleg“ min of meer verschillend is, blijft de bedoeling in deze context gelijk.

“Ustanovení“ wordt in een juridische tekst alleen als “bepaling“ vertaald. Dan is de meest voorkomende fout het vertalen van het woord „paragraf“. Dit woord zou men niet altijd zoals een paragraaf moeten vertalen, maar het vaakst zoals “het artikel“ of “de punt“. Het hangt af van de wet en indeling.

“Jednatel“ maakt ook vaak problemen bij het vertalen. De vertaler moet het niet met het begrip “společník“ of “ředitel“ verwisselen. “Bestuurder“ is in deze context “jednatel“, omdat er deze in een s.r.o. voorkomt.

S.r.o., a.s. en anderen zijn vennootschappen. Een lid van zo’n vennootschap is dus een vennoot.

Hierbij zou ik graag de nadruk op het vertalen van deze afkortingen leggen. Hoewel er voor s.r.o, a.s. of k.s. een equivalent in het Nederlands bestaat, worden bij het vertalen van de vennootschapsvormen deze afkortingen niet vertaald.

“Jiné osoby“ - deze constructie kan de vertaler nooit als “andere figuren“ of iets vergelijkbaar vertalen. Het gaat hier om een derde “partij“, wat dus als “derden“ vertaald dient te worden.

“Zastupitelský úřad“ is in zekere mate een vaak voorkomend begrip. Als je het Nederlands studeert, is een bureau, kantoor of een bestuur het eerste wat je te binnen schiet. Dit wordt echter als een “Vertegenwoordigend ambt“ vertaald.

Met het vertalen van de instituties, ministeries of gebouwen krijgt men vaak problemen. Als een mooi voorbeeld kan ik “Státní zastupitelství“ noemen, wat meeste studenten als een “Staatsvertegenwoordiging“ veretalen. Het correcte begrip is maar “het Openbaar Ministerie. Andersom ontstaat er een probleem met het vaak in de kranten staande begrip “Ministerie voor Welzijn“. In het Tjsechisch kan men het niet als “Ministerstvo kultury of blahobytu“ vertalen, omdat dan de betekenis gewoon wegvalt. Deze betekent, voor Tsjechen een niet bekende term, “Ministerstvo pro kvalitu života“. Deze hierbovenvermelde begrippen moet men gewoon uit het hoofd leren en herinneren.

“Ověřovací doložka“ komt in contracten niet zo vaak voor. Men kan het door middel van “waarmerking“ of eenvoudig “verificatie“ vertalen.

Dit waren een paar extracten van een contract over de volmachtiging, die heel handig en zonder twijfel noodzakelijk voor de juridische vertaler zijn om een correcte vertaling te

kunnen maken en voor de doeltaal sprekende mens begrijpelijk te zijn.

Hiermee ziet men, dat een juridische taal een specifieke taal is, die de vertaler dient te kennen en de begrippen (zoals b.v. verschillen onder de begrippen: overeenkomst, contract, akte en verdrag, cassatie, naar hoger beroep gaan, de eerste, tweede aanleg, eerste instantie, officier van Justitie, zittende magistratuur end.) goed te begrijpen.

8.0. Een vertaling in een juridische praktijk

Het toetreden van de Tsjechische Republiek tot de Europese Unie betekent voor ons land de aanpassing van de wetten en het recht, die in overeenstemming met het Europese recht moet zijn. Zo'n proces betekent om een paar linguïstische problemen op te lossen.

„ De meest voorkomende problemen zouden tot de beperking van algemene vertalingsprocedures leiden, die de vertaler met onstane problemen zouden moeten helpen. Bij de jaarwisseling van 50 en 60 jaren in de twintigste eeuw werden de volgende vertalingsprocedures gedefinieerd:

Modulatie (vormgeving, wijziging)

Transpositie (een wijziging van een beweging)

Leenvertaling (een woord dat is ontstaan onder invloed van een andere taal. B.v. computer)

*Leenwoord*⁵¹

(een leenwoord betekent een woord, dat door een taal ontleend is aan andere taal).

De oorsprong en de ontwikkeling van elk land is anders en zowel het recht. De organisatie van de Europese Unie heeft het Europese recht ontwikkeld, dat tegenwoordig een status van een algemeen recht binnen de Europese landen krijgt en veel aandacht in verband met het aanpassen voor de andere Europese rechten.

8.1. Het vertalen van afkortingen

Met betrekking tot het calquen wordt er grote aandacht aan de vertaling van afkortingen besteed. Bijvoorbeeld in het Nederlands „Besloten Vennootschap“ (met beperkte aansprakelijkheid) wordt als „společnost s ručením omezením“ vertaald. Bij de vennootschappen is echter letterlijke vertaling tamelijk problematisch. Bv. Nederlandse „Naamloze Vennootschap“ betekent niet hetzelfde zoals in het Tsjechisch „akciová společnost“.

Een vertaler mag niet de afkortingen in het algemeen van de ene taal naar de andere

⁵¹ Překlad v právní praxi, JUDr. PhDr. Michal Tomášek, CsC. Linde Praha, a.s. 1998 (pagina 93) (vertaald door Miloslava Hanzlová)

overdragen. Zoals de vertaler alleen die woorden gebruikt die in de doeltaal werkelijk bestaan, zijn zo ook uitsluitend die afkortingen beschikbaar die in de doeltaal inderdaad gebruikelijk zijn.

“De vertaling van afkortingen door de eerste letters van de titel, letterlijk in de doeltaal vertaald, is mogelijk alleen als het in de doeltaal om een echt equivalent gaat”⁵². Deze heeft ook een zekere samenhang met het vormen van afkortingen, die instituten aanduiden. Bv. De afkorting „NATO“ wordt in het Tsjechisch origineel gebruikt, maar de afkorting van het bijbehorende calque wordt bv. in het Frans zoals -“OTAN“ of in het Nederlands “NAVO“ omgeschreven. Er ontstaan zowel veel problemen met de vertaling van afkortingen van de landelijke instituten. Bv. FBI – Federal Bureau of Investigation, wordt in de meeste talen niet vertaald, of in het Nederlands kan men dit woord door “de geheime dienst“ omschrijven. Vele afkortingen werden in het Nederlands uit het Engels overgenomen, omdat de meeste mensen weten wat de afkorting betekent. Als een ander voorbeeld kan ik CEO (Chief Executive Officer) noemen, wat ook in het Nederlands wordt gebruikt, naast de officiële term “algemeen directeur“ .

Toenadering van ons recht met het recht van de Europese Unie is dus een problematische taak, diens succesvolle vervulling niet alleen diepe juridische, maar ook taalstudie eist. De hierboven vermelde eisen, zijn echter een onderdeel van een professionele plicht van de juridische vertaler en iedere goede juridische vertaler zou van deze vaardigheden op de hoogte moeten zijn.

Bij de formele brieven, bij contracten of meerdere juridische vertalingen treft men veel afkortingen aan. De meeste zijn uit het Latijn afkomstig, maar de betekenis van hen is bij de goede vakvertaling essentieel.

d.d. (de dato), t.a.v (ter attentie van), jl.(jongstleden), e.d. (en dergelijke), n.t.b. (nader te bepalen),

w.v.t.t.k. (wat verder ter tafel komt), t.z.t. (te zijner tijd), n.b. (nota bene), t.e.m. (tot en met),

al. (alinea), a.s. (aanstaande), dan andere economische of zakelijke afkortingen zoals BNP

⁵² Překlad v právní praxi JUDr. PhDr. Michal Tomášek CSc. Linde Praha, a.s. 1998, pagina 120 (vertaald door Miloslava Hanzlová)

(brutto nationaal product)

BTW (belasting op toegevoegde waarde), EEG (Europese Economische Gemeenschap), AOW (Algemene Ouderdoms wet), WAO (Wet op Arbeidsongeschiktheidsverzekering), CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek), ECB (Europese Centrale Bank), KvK (Kamer van Koophandel), u.v.d. (uiterste verkoopdatum)

B.W. (Burgerlijk Wetboek), CAO (Collectieve Arbeidsovereenkomst) e.d.

Sommige afkortingen hebben echter twee betekenissen. Zoals O.M. (Openbaar Ministerie) of o.m. (onder meer of ongehuwde man), t.b.v. (ter beschikking van, ten bedrage van, ten behoeve van, ten bate van).

Soms kun je ook meerdere mogelijkheden voor een betekenis zien. Zoals z.s.m. wat zo spoedig mogelijk betekent, maar tevens a.s.a.p. (as soon as possible) van het Engels.

Indien een vertaler niet zeker is van wat een afkorting betekent, kan de vertaler het woordenboek Dikke Van Dale of de webpagina www.afkortingen.nl raadplegen.

Volgens het Groene Boekje, bestaan er 5 categorieën van afkortingen:

- 1) afkorting in engere zin (zoals blz. - bladzijde, m.a.w. met andere woorden)
- 2) symbolen – wetenschappelijke notaties en andere genormeerde korte schrijfwijzingen (EUR, USD, MHz enzv.)
- 3) initiaalwoorden – men spreekt de letters apart uit (PC -peesee)
- 4) letterwoorden of acroniemen – men spreekt de letters als een woord uit (pin, Riagg).⁵³
- 5) verkortingen – opgebouwd uit oorspronkelijke lettergrepen of delen daarvan b.v. horeca (hotels, restaurants, cafés), Benelux – verkort van België, Nederland, Luxemburg

8.2. Gerechtelijke vertalingen en vertalers

Bij het vertalen of tolken van gerechtelijke vonnissen, uitspraken moet de vertaler niet alleen vereiste vaktaalvaardigheden en praktijk hebben, maar ook een document, waarop staat, dat de vertaler beëdigd is. De beëdigde vertaler is bevoegd een gewaarmerkte of

⁵³ zie: www.nl.wikipedia.org/wiki/Afkorting (geraadpleegd op 10-01-2010)

beëdigde vertaling af te geven.

Dat is een vertaling die voorzien is van een verklaring van de vertaler, die bekrachtigd wordt met een handtekening en een stempel.

Deze vertalingen met een “rond stempel” worden in de meeste gevallen op de rechtbank van eerste aanleg gelegaliseerd. Ze zijn dus bevoegd om zo’n vertalingen uit te voeren zoals: huwelijks en echtscheidingsakten, diploma’s, visa, paspoorten, bewijzen van woonst en dergelijke.

Deze vertalers zijn meestal ook de gerechtstolken (ze zijn in staat om zowel de juridische documenten te vertalen, als bij het rechtbank, politiebureau of gelijksoortige zittingen te tolken).

Deze tolken of vertalers die een document met een stempel en hun handtekening verschaffen kunnen, noemt men de beëdigde vertalers.

De beëdigde vertalers of tolken zouden aan zijn/haar klanten van tolk of van vertaal diensten een zeker kwaliteitsniveau moeten aanbieden. Wat heel belangrijk is, is het feit, dat deze tolken of vertalers op grond van de wet hun niveau van de taalvaardigheden op een bepaald niveau dienen te houden. Ze kunnen het niveau nog wat hoger brengen en verder ontwikkelen via een permanente opleiding.

In een Koninklijk Besluit inzake gerechtstolken bestaat er een commissie beëdigde tolken en vertalers, die belast is met het adviseren over de aanwijzing van onafhankelijke deskundigen, het adviseren over opleiding en het adviseren over de competenties. De vertaler of tolk wordt in het register ingeschreven, indien hij/zij over een of meer getuigschriften beschikt waaruit blijkt dat hij/zij met een goed gevolg het examen heeft afgelegd ter afsluiting van een opleiding tot tolk of vertaler, als bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. B.v. Een getuigschrift, waaruit blijkt dat de titel Bachelor of Master is verleend.

Bron: Besluit van 11 November 2008, houdende regels inzake de kwaliteit en integriteit van beëdigde tolken en vertalers.

Alhoewel de beëdigde vertalers zouden uitstekend zowel de brontaal en de doeltaal als de rechtstaal kennen en ze zouden de rechtsterminologie onder de knie hebben, is het altijd niet zo.

De juridische vertalers zijn niet altijd de beste vertalers. Men kan vaststellen dat de beëdiging is eigenlijk geen kwaliteitslabel.

*“Door de noodzaak van de Justitie om een beroep te doen op beschikbare beëdigde vertalers, komt het nogal eens voor dat er voor de meer exotische en minder gangbare talen de eed wordt afgenomen van mensen die niet beroepsmatig met vertalen bezig zijn, geen vertaalopleiding hebben genoten en/of weinig of geen vertaalervaring hebben”.*⁵⁴

Het komt vaak voor, dat zelfs een vaardige vertaler iets slecht begrijpt of de betekenis van een uitspraak of een vonnis uitstelt. Daarom moet de juridische vertaler bij het gerechtelijke proces heel voorzichtig omgaan met het gebruiken van de termen en begrippen. B.v. bij de rechtbank wordt vaak gezegd: “De verdachte was op de dag van de daad...” en aan het eind of dat hij “als de dader veroordeeld wordt” of dat een straf kwijtgescholden wordt. Hier moet de vertaler op de juiste, interpretatie en correcte vertaling opletten.

Ook wat het koopcontract of iets soortgelijk betreft, moet men de voor een leek vergelijkbare woorden niet vewissellen.

Bij het onvereenkomst over de uitgevoerde werkzaamheid (in het Tsjechisch: ”Smlouva o dílo”) die wij deze term hebben vertaald, stond er een zin als volgt: “Tato smlouva nabývá platnosti dnem podpisu obou účastníků”. De meerderheid van studenten hebben deze vertaald als volgt: “Deze overeenkomst is geldig” of “Deze overeenkomst isvan toepassing”. Deze zin zou echter helemaal andere betekenis krijgen. De vertaler moet dus een verschil tussen “nabýt platnosti” en “nabýt účinnosti” kennen, wat verder in dit voorbeeld vertaald kan zijn zoals: “ Deze overeenkomst wordt van kracht op de dag van de handtekening door beide partijen”.

“Nabýt účinnosti” betekent eigenlijk dat de overeenkomst, een wet of artikel de volgende maand, het volgende jaar kan geldig zijn. (Deze wordt als “in werking treden” vertaald).

Een goede -zowel juridische als literaire- vertaler zou niet alleen over goede doeltaalvaardigheden moeten beschikken, maar zij/hij zou ook van de uitstekende kennis van de brontaal op de hoogte moeten zijn. Goede vertalers zouden tegelijkertijd linguïsten moeten zijn .

Er kunnen echter ook in “gewone vertaling” of conversatie problemen ontstaan. Het gaat b.v. om valse vrienden, waarbij men denkt dat een woord in een doeltaal zeker het bepaalde

⁵⁴ www.bloggen.be/beedigdvertaler/archief.php?ID=499660 (gerdaadpleegd op 10-01-2010)

woord in een moedertaal (of brontaal) moet betekenen. Dan worden deze begrippen incorrect in een context gebruikt.

B.v. complex is in het Tsjechische synoniem zoals compleet of geheel, maar in het Nederlands heeft dit woord betekenis als “ingewikkeld” of “een gebrek van zelfbewustzijn”

Andere voorbeelden in vergelijking met het Engels.

“administration“	- regering, bestuur (geen administratie)
“paraghraph“	- artikel (punt of paragraaf) (maar niet altijd paragraaf)
“welfare“	- welzijn (geen welvaart)
“global“	- mondiaal (geen globaal)
“summit“	- top (geen summit)

De valse vrienden bestaan echter ook, wat het Tjeschisch betreft. Het woord “parlement“ wordt in het Nederlands zoals “parlement“ vertaald. (Dan bijvoorbeeld het Tsjechische woord „transparentní“ wordt in het Nederlands als “transparant“ vertaald.

8.3. Juridische vertaler

Juridische vertaler is zeker geen eenvoudig beroep, juridische vertaler zou in vergelijking met een literaire vertaler meer belangstelling voor het taalaspect dan voor het communicatieve aspect moeten hebben. Het probleem van vandaag is dat de taalkundigen weinig belangstelling voor de rechtstaal hebben. Dat deelgebied wordt bijna volledig aan de vertaler overgelaten. Bij het vertalen van de belangrijke documenten of wetten, moet de vertaler op de verschillende culturen en terminologie in acht nemen. Zoals ik hierboven vermeldde, bestaan er grote verschillen in de Vlaamse en Nederlandse overheden en juridische terminologie. Bij het vertalen van contracten dient de vertaler zich niet zo strikt aan de terminologie te houden, alhoewel sommige termen geen andere equivalenten hebben en moeten door een bestaand begrip vertaald worden.

B.v. “kinderbijslag“ is vaak in het Tsjechisch als „přídavky na děti“ bekend, alhoewel dat officieel als “přídavek na dítě“ vertaald moet worden. Wat nog opmerkend is, is het feit, dat dit begrip in het Nederlands als “kinderbijslag“ bestaat, wordt in Vlaanderen “het kindergeld“ genoemd. In tegenstelling tot een contract of een document, waar men in het Tsjechisch „bytem:“ kan als „wonende te, domicile te, of woonachtig te“ vertalen. (De andere voorbeelden en gedetailleerd vergelijking van de vertaling van de Tsjechische en Nederlandse contracten, zie pagina’s 50-58)

De vertaler dient aan het begin de brontekst zorgvuldig te analyseren. De tekst moet goed begrepen worden. Een juridisch document moet worden gelezen in het perspectief van andere juridische documenten over dezelfde of verwante materie. De vertaler kan andere soortgelijke documenten zoeken, die hem bij het vertalen kunnen helpen. Bij het interpreteren van de brontekst moet men de bronnen van het volkenrecht in het achterhoofd hebben, dat betekent de vertaler moet de bronnen van het Europese en Nationale recht kennen. Bij de te vertalen documenten moet de vertaler met de verschillende herkomsten van de elementen in de tekst rekening houden. (Een document van nationale oorsprong, b.v. Het Burgerlijk Wetboek, verwijst naar het Europese recht (naam van richtlijn: 93/7/EEG)⁵⁵ en bevat terminologie van de richtlijn.

De vertaler dient te weten welke uitdrukkingen rechtstreeks ontleend zijn aan andere documenten en niet van eerdere formuleringen van andere vertalers afwijken.

Alhoewel de juridische vertalers heel weinig steun van de stichtingen en taalkundigen hebben, begint de interferentie van taal en recht te groeien en de rechtslinguïstiek wordt vandaag de dag sterk door vele universiteiten en stichtingen bevorderd.

Vanaf het jaar 1988 bestaat een Stichting Instituut voor Gerechtstolken en Vertalers, het doel ervan is de verbetering van de positie en kwaliteit van de tolk bij de gerechtelijke instanties. Deze stichting wordt ook met de opleiding en verschillende cursussen van de Gerechtstolken in Strafzaken belast en er is ook een speciale opleiding tot juridisch vertaler mogelijk. Op de site van SIGV kan men een overzicht van juridische vertalers of gerechtstolkers van 25 verschillende talen vinden.

(zie www.sigv.nl)

8.4. Wie gebruikt rechtstaal

In de linguïstiek wordt in het algemeen weinig aandacht besteed aan de vaktaal, technische taal en andere talen, omtrent de specifieke beroepsgroepen. Binnen de jaren in het verleden worden er vakwoorden of een vakjargon gevormd, die om een paar jaren zich veranderen. De rechtstaal is in elk land echter heel belangrijk. Het is eigenlijk niet alleen de taal van juristen en rechters, maar ook taal van politici en overheid in het algemeen.

⁵⁵ EEG = Europese Economische Ruimte, notities uit het vak Terminologie van het Nederlands. zomersemester 2009

Het is een specifieke taalgroep, waaraan meer aandacht zou besteed moeten worden.

De juridische rechtstaal is geen internationale taal. B.v. artsen hebben ook geen medische taal als misschien op de eerste blik lijkt.

Gelukkig bestaan er meer en meer leerboeken, die zich met een specifieke rechtstaal en zijn gebruik bezighouden. In meeste landen ontstaan rechtstaalcursussen en rechtstaalopleidingen.

In zekere mate verschilt de taal die advocaten gebruiken met de gewone omgangstaal, die men dagelijks gebruikt. Een paar maanden geleden werd er in de Tsjechische Republiek over een onbegrijpelijkheid van de rechtstaal gesproken.

Uit het onderzoek is gebleken, dat voor meeste mensen de rechtstaal minder toegankelijk is. Als we nog overwegen, dat de meerderheid van misdadigers niet altijd een groep van mensen met de universitaire opleiding is, kunnen we tot conclusie komen dat deze mensen b.v. tijdens het rechtsproces de rechtstaal van de advocaten en de uitspraak van een rechter slechts kunnen verstaan.

De specifieke woordconstructies en ingewikkelde zinsgebouwen zijn zeker voor een gewone mens niet begrijpelijk. Iemand zonder juridische opleiding kan echt moeilijk volledig van de inhoud van een notariële akte of een verzekeringspolis verstaan. De context begrijpt iedereen zeker wel, maar de vreemde benamingen die vaak in een vergelijkbare akte zich bevinden zijn echt minder bekend. De rechtstermen en vooral de juridische vaktaal zou dus toegankelijk voor iedereen moeten zijn maar tegelijkertijd technisch zijn vanwege de inhoud. Dat vormt eigenlijk een probleem, waarmee zich de meeste onderwerpen in de taalstudie bezighouden.

„Een vaktaal wordt meestal omgeschreven op basis van pragmatisch-semantische gronden. Daarmee wordt bedoeld dat men kijkt naar de situaties waarin de taal gebruikt wordt. (pragmatiek is de studie van de taalgebruik) en de betekenissen die door de vaktaal worden uitgedrukt. Op die manier worden vaak drie criteria onderscheiden: Wie gebruikt de taal?

Wat wordt er met taal gezegd?

Waar en met wie wordt de vaktaal gebruikt? “⁵⁶

Zoals ik vermeldde de vaktaal gebruiken de specialisten om over hun vak te spreken. De rechtstaal wordt niet gebruikt alleen wat wetenschappelijke termen betreft. De rechtstaal maakt namelijk regels over alle aspecten van het menselijke leven.. De taal van juristen heeft

⁵⁶ <http://www.interaxis.org/Interaxis2/html5/hend.html> (geraadpleegd op 17-03-2010)

de vakterminologie nodig om de werkelijkheid in de officiële taal te beschrijven.

Naar men zegt maken de meeste advocaten gebruik van hun vaktaal om een bepaalde effect te bereiken. De taal is eigenlijk een soort wapen voor rechters en advocaten. De taal van akten, contracten, beslissingen end. krijgt daardoor een magische karakter. Veel keer komt er voor dat iemand een contract omtrent het internet, GSM of iets vergelijkbaar op straat ondertekent, zonder het belangrijke feit te doen om het hele contract minstens twee keer goed na te lezen. Aangezien de werkelijkheid dat men het contract niet begrijpt en weinig tijd daarvoor heeft, bevindt men zich later in een ongezellige situatie. Deze contracten schrijven namelijk advocaten, geen verkopers of assistenten. Alles wat in een contract staat, moet geldig en van kracht zijn. Het probleemje is echter dat b.v. oudere mensen het niet helemaal kunnen begrijpen. Dan komt men erachter dat het opzeggen niet mogelijk is. Toch moet de rechtstaal begrijpelijk gemaakt worden en duidelijker en eenvoudiger voor iedereen zijn, zowel voor hoog opgeleide mensen en vakspecialisten, als voor gewone mensen. Het recht, de wetten en regels gelden ook voor iedereen zonder uitzondering.

Wie gebruikt dus de rechtstaal? Met andere woorden de rechtelijke jargontaal? Naast rechters, advocaten of politici onstaat de jargon waar welke dan ook specialist een specifieke domein betreedt, zoals ambtenaren of economen doen. Door hun vaktaal en hun deskundigheid willen ze de mensen overtuigen of over bepaalde feiten inlichten. Hierbij onstaat opnieuw een lastig probleem om de deskundigheid met de begrijpelijkheid samen te maken.

Van deze specifieke rechtstaal zouden ook de taalkundigen en vertalers op de hoogte moeten zijn.

Voor de beëdigde vertalers is de vaardigheid van de rechtstaal en rechtsbegrippen in beiden talen een dagelijks brood. De rechtstaal wordt nauw met de politiek-bestuurlijke jargon of economische vaktaal verbonden. Toen ik over de afkortingen heb geschreven, heb ik nadruk op de brede kennis van allerei afkortingen gelegd, die tegenwoordig heel vaak in contracten, overeenkomsten, werkvergunningen enz. zich bevinden.

Jargon is eigenlijk de vaktaal - een interne taal, die het de vak en deskundigen gebruiken.

Men moet binnen de taalvorming treden om de inhoud te begrijpen. Tegenwoordig worden er onderzoeken door taalkundigen over de rechtstaal gedaan. *“Er is echter nog een andere belangrijke reden waarom de rechtstaal een andere plaats inneemt binnen de studie van de vaktalen. Het is immers ook de vaktaal, die samen met de medische, de meeste kritiek*

krijgt voor haar moeilijke karakter, haar groot aantal technische vaktermen en haar ingewikkelde manier van formuleren“.⁵⁷

⁵⁷ <http://www.interaxis.org/Interaxis2/html5/hend.html> (geraadpleegd op 17-03-2010)

9.0. Conclusie

In mijn scriptie, die gericht is op de vakzijde van de vertaling, heb ik me met de verschillen van de begrippen en benamingen in de juridische vertaling beziggehouden. Mijn doel was vooral om de juridische terminologie van Nederland en Vlaanderen te vergelijken en in tegenstelling tot het Tsjechische juridische jargon te brengen. Ik wilde aantonen, dat indien een vertaler tot de vertaling van de vak of juridische teksten besluit, dus een beëdigde vertaler en tolk wordt, is het noodzakelijk en zonder twijfel onmogelijk om een bepaalde opdracht goed te kunnen doen zonder de uitgebreide kennis van beide (zowel de brontaal als de doeltaal) rechtssystemen, culturele aspecten, uitstekende kennis van allerlei rechstalige formules en woordconstructies.

Ik heb mijn aandacht aan een gedetailleerde analyse van de specifieke rechtsstaal en de “verborgen trefwoorden”⁵⁸ in de tekst besteed, die een leek of een vertaler zonder geen rechtelijke kennis niet in staat zou zijn om dat te begrijpen.

Ik heb dit thema voor zijn diepzinnigheid en interessanten aspecten gekozen. Ik wilde vooral aantonen dat de taal van de rechters, advocaten en beëdigde vertalers helemaal verschillend is, ten opzichte van de essentiële kennis van een vreemde taal. Bovendien moet de vertaler bij het vertalen van de rechtsdocumenten een andere aanpak kiezen dan b.v. bij het vertalen van artikelen uit een krant, romans of andere literatuur e.d.

Ik ben gedurende het schrijven van mijn scriptie tot het weten gekomen, dat deze problematiek nog meer ingewikkeld is dan het op de eerste blik lijkt. Het is namelijk niet genoeg om alle economische en juridische afkortingen, bekendse juridische begrippen en de meest voorkomende juridische woordenconstructies te kennen. Men moet ook de meest ingewikkelde zinsconstructies in een uitgebreid contract begrijpen, verder moet men deze correct vertalen en op de benamingen van b.v. instituties, ministeries of rechtbanken op de hoogte zijn, omdat die vaak helemaal andere namen hebben, in vergelijking met de Tsjechische benamingen. Om een juridische vertaler te kunnen worden, bestaat er een plicht om de juridische stelsels, wetboeken en rechtsspraak te kennen.

Zoals bij andere vakgebieden, komt er steeds vluger vooruitgang voor. De juridische rechtstaal is een taal waarbij men de actualiteiten, wijzigingen, aanpassingen en actuele gebeurtenissen dient te volgen. Sinds de Tsjechische Republiek in de Europese Unie is toetreden, toen er het Verdrag van Lissabon ondertekend werd, kan men zien dat de

⁵⁸ daarmee bedoel ik de woorden, die op de eerste blik niet duidelijk voor de leken zijn. De woorden, die de juridische tekst heel specifiek maken en die een gewone mens niet in staat is om ze zo makkelijk te kunnen definiëren

contacten en de samenwerking met Europa en de Europese talen breder zijn geworden. In de tijd van het multiculturalisme (waarbij Nederland sterk verbonden is), immigratie en integratie ontstaan tegenwoordig ook conflicten en misverstanden omtrent de vrijheid van godsdienst, criminaliteit of aanslagen. De rechtelijke instituties hebben dus steeds vaker een vertaler of tolk nodig die bovendien de juridische taal kent. Ieder jaar ontstaan nieuwe wetten, maatregelen of bepalingen, in het kader van Europa, die nodig te vertalen zijn.

De taal is het belangrijkste middel hoe de mensen in de wereld met elkaar kunnen communiceren. De vertalers zullen altijd nodig zijn en de beëdigde vertalers misschien nog meer. Zoals ik in mijn scriptie heb vermeld, de vertalers hebben genoeg middelen om een correcte en begrijpelijke vertaling te maken. Alhoewel de juridische woordenboeken en meest belangrijke bronnen alleen in Nederland ter beschikking zijn en in vergelijking met andere talen bestaan er niet zo veel Nederlandse leerboeken.

Tegenwoordig kunnen de mensen in sommige gebieden door een machine of een robot vervangen worden, bij het vertalen is dat echter niet zo. De vertalers zijn unieke mensen, wier vaardigheden, geheugen en veeljarige ervaringen met de taal en de vertalingen geen machine overnemen kan.

Een persoon, die in een juridische omgeving werkt, is met deze specifieke taal dagelijks bezig. Deze juridische taal is een unieke taal met eigen specifieke kenmerken. Met de praktijk kunnen wij de rechtstaal begrijpen, leren en onder de knie krijgen. Een juridisch woordenboek of een lijst van juridische begrippen en afkortingen is echter niet genoeg. Daarom is het noodzakelijk om de rechtstaal, rechtscultuur en de rechtsopleiding in het algemeen te kennen om de taal van de wetgevers, advocaten en de rechters beter door te gronden. Ik wilde vooral aantonen, dat het niet genoeg is om alleen de juridische termen te kunnen uitleggen, maar de zinsbouw, opbouw en structuur van een ingewikkeld juridisch document helder te kunnen uiteenzetten.

Door mijn scriptie wilde ik de nauwkeurigheid bij de vertaling van elk woord aantonen. De juridische vertaling eist geen bloemrijke lyrische zinnen en men kan niet met de zinnen spelen, maar het gaat om het feit hoe dat precies in de brontaal staat en zo moet het ook in de doeltaal verplaatst worden. Is de juridische taal zo afwijkend van de gewone taal, die wij dagelijks gebruiken? Zeker wel, deze taal heeft een speciale kenmerken, een “eigenschap” om altijd nauwkeurig precies te zijn en bevat specifieke technische verworvenheden. Daarom is het soms moeilijk om een juridisch document door te lezen en alle constructies goed te begrijpen. Het doel van de juridische vertaler zou zijn niet alleen een tekst goed doorlezen, begrijpen en dan wat dan ook vertalen. De juridische vertaler moet de begrippen en woorden die hij/zij niet kent onderzoeken, de oudere specialisten ondervragen of een equivalent door

middel van een derde taal vinden.

Soms lijkt deze het langdurige werk te zijn, die geen eind heeft, maar door het opzoeken, en raadplegen en zich opleiden, krijgt men niet alleen nieuwe informatie over de rechtsspraak, verwante talen, benamingen van instanties en instellingen, enz. maar ook de praktijk, en onschatbare ervaringen, die bij deze beroep zeer nodig zijn.

De beroep van juridische en beëdigde vertaler vind ik ontzettend moeilijk, waarbij misschien beter is om de rechtstaal te leren, als men met de juridische begrippen dagelijks geconfronteerd is. Helaas, zoals ik hierboven vermeldde, indien men met het recht in strijd is en een rechtelijk proces verder ondergaan moet, of indien men alleen een huis wil kopen, is het voor hem/haar belangrijk, dat hij/zij over een (tenminste) basiskennis van een rechtstaal beschikt. (Om dan over een eventuele boeten of gebruikte termen in de contracten, zonder een hulp van derden, ingelicht zou zijn).

Alhoewel de vergelijking van de rechtssystemen en de rechtstaal zelf erg moeilijk is en veel studeren, ervaringen en uitstekende kennis van beide talen, culturen en rechtssystemen eist, vind ik het bezighouden met de juridische vertaling bijzonder interessant en onderhoudend.

10. 0. Resumé

Ve své práci jsem se zaměřila především na srovnání právních systémů, vlád, soudnictví a rozdílnosti právních pojmů Nizozemska, Belgie a České republiky. Na začátku své práce jsem nejdříve popisovala právní a vládní formu Nizozemska, dále jsem se zabývala podnikáním a formami podniků v Nizozemsku. Stejnou formou jsem se věnovala také Belgii a konečně i České republice. Součástí mé diplomové práce jsou dva exempláře smluv, u kterých jsem se zaměřila na nejobtížněji přeložitelné pojmy a pojmenování a poukázala jsem na nejčastější chyby, které se mohou u odborného překladu vyskytnout. Ke konci jsem se zabývala profesí právního překladatele, znalostmi kterými by měl disponovat, včetně prostředků, které takovému překladateli mohou pomoci. Tím mám na mysli, že dobrý právní překladatel disponuje nejen širokou právní terminologií, ale také by měl mít k dispozici moderní překladatelský software a speciální právní slovník.

V pár kapitolách jsem se zmínila také o nutné znalosti právních pojmů, bez kterých by právní překlad nemusel mít dobré důsledky, přičemž jsem uvedla pár právních názvů, které se dají s českými pojmenováními lehce zaměnit, neboť se totiž zdají na první pohled jednoznačné.

Dále jsem popsala podrobný postup překladatele od holého textu ve výchozím jazyce, až po konečný produkt, včetně faktorů a aspektů, které při překladu (a zvláště odborném) hrají svou roli. Cílem mé práce bylo především poukázat na obtížnost překladu právního textu, protože „pouze“ výborná znalost jazyka nestačí. Zaměřila jsem se také na rozdíly v, především právních systémech mezi Nizozemskem a Belgií, které se právě odráží i v jazyku, při jehož původu se Belgie a Nizozemsko poměrně liší.

Právní překlad a jeho tvorba zkrátka není vůbec jednoduchý proces. Vyžaduje si totiž obrovskou škálu znalostí a dlouholeté praxe, což by měl mít každý začínající překladatel na vědomí. Každý překladatel by se měl tedy celý život vzdělávat, sledovat aktuality, změny a inovace, jak právní, tak i politické a ekonomické, a tímto se později vypracovat na odborného pracovníka, jehož profesionální služby, dané letitými zkušenostmi klient jistě ocení. Velmi důležité při právních překladech je, kromě jiného, také zaručit naprostou bezchybnost a zamezit dvojsmyslnému výkladu přeložených právních pojmů. Jak již jsem se zmínila, člověk se právním překladatelem nestává ze dne na den, ale je zde potřeba se touto problematikou zabývat opravdu dlouhou dobu, umět se již v právní problematice (u obou či více jazyků) vyznat a umět také použít správnou právní stylistiku. Právní překlady jsou v současné době stále více žádané, patří tedy k nejfrekventovanějším druhům překladu, ale zároveň pro svou maximální přesnost a specifickou také k nejobtížnějším.

11.0. Summary

In my thesis I focused above all on the comparison of the law systems, governments, judiciatures and legal concepts of the Netherlands, Belgium and the Czech Republic. At the beginning of my thesis I was describing the legal and political systems of the Netherlands. Further I dedicated to the entrepreneurship en the business forms in the Netherlands. With the same form I occupied myself also with Belgium and at last with the Czech Republic. The parts of my thesis are two exemplars of contracts where I focused on the most difficult terms and appellation in a legal translation and I pointed out the most frequent mistakes that can appeal with such a legal translation. At the end I occupied myself with a profession of a legal translator, including the knowledge that he/she should have and the means that for such a translator can be helpful. I mean that a good legal translator commands not only wide legal terminology, but he/she should have at his/her disposal an inovated translators software and special law dictionaries.

In a few chapters I mentioned also the necessary command of legal terms without them the legal translation needn't have a good consequences. In addition to it I mentioned a few words that can be by the Czech equivalents easily confused, as they seem to be unequivocal at the first sight.

I described as well a detailed procedure of a translator, from a bare text in an initial (or a matern) language, to the final product, included all factors and aspects, that during a translation (and especially legal translation) are of importance.

The aim of my thesis was above all to show the difficulty of a legal translation, because "only" the perfect command of language is not enough. As for the legal text, I wanted to point out the differences in (mainly in legal) systems between the Netherlands and Belgium, that are just reflected also in the language, of which origin Belgium and the Netherlands relatively differed.

The legal translation is just no simple process which requests a huge amount of commands, knowledge and skills and many years of a practise, which every translator should know.

A translator should also follow the actualities, changes and inovations for the whole life, as in law, as in a policy and economy, and find his/her feet to a professional worker, whose professional services, made by many years of experience, certainly appreciate every client.

Very essential by the legal translation is, among other things, to ensure the total accuracy and avoid double-meaning interpretation of translated legal terms. As I have already mentioned a preson cannot became a legal translator from day to day, but there is necessary here to occupy oneself with this problems lots of years, be able to be well acquainted with a

legal terminology (by the both languages) and be able to use a correct legal style. Legal translations are at present in demand and they belong to the most frequent types of translations, however they belong at the same time to the most difficult, because of its maximum accuracy and specificity.

Literatuurlijst

Atlas België, Brussel 2002, Uitgeverij Paperview

Bloemen Henri, Jacqueline Hulst end.: De kracht van de vertaling (verrijking van taal en cultuur), Platform Vertalen en Vertaalwetenschap en de auteurs 1998, Utrecht

Brochure “Vlaams parlement“ Externe Relaties, Compagnie, Mechelen

Boudewijn Bouckaert, Marck Van Hoecke: Inleiding tot het recht, Leuven, 2003

Delisle Jean, Hannelore Lee-Jahnke, C.Cormier Monique: Terminologie van de vertaling, Nederlandse vertaling en bewerking: Henri Bloemen en Winibert Segers, 2003,

Enschede Ch. J.: Beginselen van Strafrecht, Uitgeverij Bosch M., Stichting voor strafrechtelijk onderzoek, Amsterdam, 2005

Lochmanová Ludimila doc, JUDr.: Základy obchodního práva, Key Publishing CSC, Key Publishing s.r.o., Ostrava, 2009,

Lýsek Martin: Kapitoly ze základů práva pro neprávvníky, UP Olomouc, 2009

Nijder K.J: Handelskennis en bedrijfseconomie, Stichting Ivio, Lelystad

Svoboda Pavel: Úvod do Evropského práva, C.H. Beck, Praha, 2007

Tomášek Michal, JUDr., PhDr., CSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha, a.s. 1998

Verheugt J.W.P.: Inleiding in het Nederlandse recht, Boom juridische studieboeken, 2005

Webpagina's

www.astridrosenbrand.nl/vertalingen/juridischvertalingen.html

www.belgium.be/nl/over_belgie/overheid/federale_overheid/bevoegdheden_federale_overheid/

www.bloggen.be/beedigdvertaler/archief.php?ID=499660

<http://www.bnb.be/pub/>

www.cassonline.be/easycms/home

www.ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_cze_cs.htm

<http://www.evd.nl/home/landen/landenpagina/land.asp?bstnum=6035&land=tsj&location=/home/landen/landenpagina/land.asp?land=tsj&highlight>

<http://www.interaxis.org/Interaxis2/html5/hend.html>

<http://www.juridat.be/pyramide.nl.php>

www.kvk.nl/overdekamervankoophandel/default.asp

www.nl.wikipedia.org/wiki/Afkorting

[www.nl.wikipedia.org/wiki/Rechtbank_\(Nederland\)](http://www.nl.wikipedia.org/wiki/Rechtbank_(Nederland))

www.nl.wikipedia.org/wiki/Trias_politica

www.scriptware.nl/vertalen/juridisch-vertalen

www.vnt.org/nl/default.asp

Andere bronnen

Notities uit de vakken: Juridisch Nederlands, wintersemester 2007, Realia van Nederland en België zomersemester 2008

Notities uit het vak: Nederlandse terminologie, zomersemester 2009

Gebruikte contracten uit de vakken: Technische taal (wintersemester 2009) en Vertalingen (zomersemester 2010)

